

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE BELGISCHE GRONDWETSHERZIENING (*) OPZET EN VERLOOP

Rede van Mr. J. L. CUSTERS, Senator, Advocaat bij het Hof van Beroep.

De bedoeling van de inschrijving op de agenda van uw werkzaamheden van dit onderwerp is vermoedelijk geweest voor onze buitenlandse collega's in een zo kort mogelijk tijd een zo getrouw mogelijk beeld op te hangen van opzet en verloop van de herziening van de Grondwet in ons land.

Enkele inleidende beschouwingen zijn hierbij wellicht nuttig en noodzakelijk.

I. Onstaan en kenmerken van de Belgische Grondwet

De Belgische Grondwet kwam tot stand in minder dan drie weken na de Belgisch-Hollandse revolutie van 1830. Zij werd afgekondigd op 7.2.1831 na goedgekeurd te zijn geworden door het Nationaal Congres.

Oorspronkelijk is onze Grondwet een soort amalgaam van de politieke en filosofische opvattingen die in de eerste helft van de XIXe eeuw opgang maakten.

De makers ervan waren vertegenwoordigers van de adel, de bezittende burgerij en de geestelijkheid; enige schijn van wat wij nu plegen te noemen de links-rechtse tegenstelling vindt men er niet in terug.

Volgens de Belgische hoogleraar Prof. Gilissen is deze grondwet een compilatie van bepalingen die aan vreemde bronnen ontleend zijn en wel:

voor 40% aan de fundamentele wet van de Verenigde Nederlanden van 1814/15

voor 35% aan de franse «Charte fondamentale» van 1830 die zelf in grote mate geïnspireerd werd door de «charte octroyée» van 1814

voor 10% aan de franse Grondwet van 1791, meer bepaald wat betreft de inperking van de Koninklijke macht en de uitoefening ervan onder verantwoordelijkheid van de Ministers, alsmede het opnemen in de Grondwet van bepaalde fundamentele vrijheden

voor 5% aan het Brits grondwettelijk recht

de overige 10% zouden origineel zijn doch Prof. Gi-

lissen voegt eraan toe dat hun belang eerder relatief is.

De korte termijn binnen dewelke de Grondwet tot stand kwam, was zeker niet de uitdrukking van een verregaande eensgezindheid over opvattingen en inhoud. Integendeel bestonden er toendertijd scherpe tegenstellingen, meer bepaald tussen liberalen en katholieken, welke niet konden overbrugd worden en aan onze Grondwet het karakter hebben gegeven van een vergelijk.

Een bewijs van deze tegenstellingen vindt men in art. 139 dat niet minder dan elf belangrijke punten waarover blijkbaar in 1831 geen akkoord werd bekomen, naar de gewone wetgever verzendt.

Zoals bekend, huldigt onze Grondwet het stelsel van de parlementaire democratie en monarchie, doch bevat ze tevens een scherpe reactie tegen elke vorm van koninklijk absolutisme dat één van de hoofdverwijten was geweest welke aan Koning Willem der Nederlanden werden toegestuurd.

Anderzijds is men uitgegaan van de toen heersende opvatting inzake staatsinrichting nl. de leer van de trias politica of het organiseren van de Staat met als grondpijlers de drie staatsmachten: de wetgevende, de bestuurlijke en de rechterlijke.

De onderlinge verhoudingen tussen deze machten worden beheerst door het principe van de scheiding, dat nochtans in België geen absolute regel uitmaakt.

Zo hebben Kamers, Koning en Ministers bepaalde opdrachten van wetgevende, administratieve en rechtsprekende aard welke als zoveel uitzonderingen op de strakheid van het principe van de scheiding van machten gelden.

Verder kent deze Grondwet een ver doorgedreven bicameraal stelsel in deze zin dat Koning, Kamer van Volksvertegenwoordigers en Senaat tezamen de Wetgevende Macht uitmaken, waarbij ieder van hen een gelijk recht van initiatief heeft.

Het politieke overwicht van het Parlement als typisch democratische instelling is daarbij onmiskenbaar: het oefent een driedubbele functie uit nl. een *politieke* via het votum van vertrouwen of wantrouwen in de regering;

(*) Dit referaat werd gehouden vóór de Duits-Belgisch-Luxemburgse afdeling van de Interparlementaire Unie, die vergaderde te Oostende op 24.10.1970.

een *normatieve* door de ontwerpen van de regering of de voorstellen van wet te behandelen en goed- of af te keuren;

een *finantiële* door de belastingen te stemmen en de begrotingen en rekeningen goed te keuren.

Daarentegen kan de uitvoerende macht, ingeval van conflict met het Parlement, de Wetgevende Kamers ontbinden en de bevolking verplichten om, door middel van een algemene verkiezing, als scheidsrechter in dat conflict op te treden.

Verder moet zeker onderstreept worden dat onze Grondwet, van bij haar aanvang, zich uitgesproken heeft voor de autonomie van gemeenten en provinciën voor alles wat binnen hun eigen werkingssfeer valt, doch jammer genoeg zonder dit begrip nader te precisieren.

II. De techniek van de Grondwetsherziening

De Belgische Grondwet kent een artikel 131 dat handelt over de procedure welke moet gevolgd worden wanneer er aanleiding bestaat om wijzigingen aan de Grondwet onder ogen te nemen.

Art. 131. « De wetgevende macht heeft het recht te verklaren dat er redenen zijn tot herziening van zodanige grondwettelijke bepaling als zij aanwijst.

Na deze verklaring zijn beide Kamers van rechtswege ontbonden.

Twee nieuwe Kamers worden overeenkomstig artikel 71 bijeengeroepen. Deze Kamers beslissen, in overeenstemming met de Koning, over de punten die aan herziening zijn onderworpen.

In dit geval mogen de Kamers niet beraadslagen wanneer niet ten minste twee derden van de leden waaruit elke Kamer bestaat, tegenwoordig zijn; en een verandering is alleen dan aangenomen, indien zij tenminste twee derden van de stemmen heeft verkregen. »

Deze procedure doorloopt 3 achtereenvolgende stadia :

a) De Wetgevende Kamers verklaren dat er redenen zijn tot herziening van de Grondwet en wijst de bepalingen ervan aan die binnen de herzieningsprocedure zullen vallen.

b) De Kamers zijn van rechtswege ontbonden na de afkondiging van die verklaring en er worden algemene verkiezingen uitgeschreven met het doel een nieuw Parlement samen te stellen.

c) Het nieuw Parlement spreekt zich uit over een aantal bepalingen die een wijziging van bestaande teksten of volledig nieuw in te lassen teksten inhouden.

Vooraf wat het laatste stadium aangaat waarin de Wetgevende Kamers als constituante optreden is de procedure opvallend ingewikkeld en zwaar. Maar het is aldus door de grondwetgever van 1831 uitdrukkelijk gewild. En merkwaardig is daarbij dat dit artikel 131 nog nooit het voorwerp heeft uitgemaakt van een voorstel tot herziening van de Preconstituante die optreedt in het eerste stadium van de herzieningsprocedure.

Dit wijst wel op een uitgesproken conservatieve tendens ten aanzien van de bestaande Grondwet die steeds behandeld wordt met een ietwat archaisch aandoend ontzag.

De eigenlijke herzieningsprocedure in haar derde stadium is onderworpen aan een dubbele voorwaarde : een aanwezigheidsquorum van de 2/3 van de leden een beslissingsquorum van de 2/3 der uitgebrachte stemmen.

Voorbeeld :

Kamer	212 leden	Senaat	178 leden
2/3 aanwezigen	142	2/3 aanwezigen	119
2/3 ja-stemmen	95	2/3 ja-stemmen	80

Het minimum aantal stemmen waarbij een grondwets-

wijziging door de Kamer kan goedgekeurd worden, is dus 95 op 212 en door de Senaat 80 op 178.

U geeft zich onmiddellijk rekenschap tot welk politiek gepuzzel tussen de diverse politieke fracties deze vereisten kunnen aanleiding geven.

Een openlijke sabotage van de grondwetsherziening, door afwezig te blijven om het tot stand komen van het aanwezigheidsquorum te verhinderen, is daarbij niet uitgesloten.

Tijdens de huidige grondwetsherziening zijn sommige Parlementsleden zelfs zover gegaan te beweren dat dergelijke sabotage een *recht* zijn zou van de oppositie, dat haar door de Grondwetgever van 1831 uitdrukkelijke werd toegekend.

Wij zullen de gelegenheid hebben straks meer concreet op dit punt terug te komen.

III. De motivering van de huidige Grondwetsherziening

Behoudens twee herzieningen in 1893 en in 1921 is onze Grondwet konstant dezelfde gebleven en ongewijzigd. Deze beide herzieningen hadden betrekking op een belangrijk *politiek probleem*, dat van het algemeen stemrecht, doch zij hebben niet geraakt aan de *fundamentele beginselen* waarop onze Grondwet berust noch aan de *publiekrechtelijke structuur* van België, zoals die door haar werd vastgelegd in 1831.

Deze structuur is deze van een gecentraliseerde unitaire Staat, naar frans model, die geen rekening hield met de feitelijke samenstelling van die Staat uit twee volkomen onderscheiden volksgroepen, de Vlaamse en de Waalse, de ene met een eigen nederlandse, de andere met een eigen franse kultuur, welke groepen bovendien onderling sterk uiteenlopende opvattingen en reacties vertonen. En wellicht om de toestand nog wat ingewikkelder te maken hebben de ondertekenaars van het Verdrag van Versailles er nog een beperkte duitssprekende volksgroep aan toegevoegd.

Ofschoon de Vlaamse volksgroep in 1831 en sinds dan ononderbroken de numerieke meerderheid uitmaakte, waren de Vlamingen sociaal en politiek onderontwikkeld, bij gebreke aan een « overschicht » opgeleid in het Nederlands en aanleunend bij de brede Vlaamse volksmassa in plaats van bij de franssprekende bourgeoisie.

Historisch staat vast dat de grondwetgever van 1831 bij het maken van de Belgische Grondwet als uitgangspunt heeft genomen dat de Vlaamse volksgroep geleidelijk aan verder zou verfranst worden en uiteindelijk, langs de weg van de assimilatie, geroepen was om te verdwijnen, zodat de Staat België die over de doopvont werd gehouden, voor hem het toekomstig uitzicht had van een eentalige franse staat.

Zo is het overigens te verklaren dat de Grondwet in 1831 enkel in de franse taal werd opgemaakt en afgekondigd.

* * *

Nu is het echter zó dat, waar de Grondwet zelf omzeggens haar oorspronkelijk beeld van 140 jaren terug in zijn grote lijnen heeft behouden, men zulks niet kan zeggen van het politiek, sociaal, cultureel en economisch leven zoals het zich, vooral sinds het begin van deze eeuw, ontwikkeld heeft.

Een van de meest opvallende kenmerken van deze periode en vooral van de jaren die ons scheiden van de oorlog 1940-1945 is wel de razend snelle evolutie van mensen en dingen.

Wie zich verwondert over het feit dat men in België al sinds meer dan 15 jaar met de herziening van de Grondwet bezig is en deze onderneming nog steeds niet tot een goed

einde heeft gebracht, verliest klaarblijkelijk deze constata- tie uit het oog.

Het is immers zó dat de objektieven van de Grondwets- herziening aan die snelle evolutie niet zijn voorbijgegaan en gedurende die 15 jaar sterk zijn geëvolueerd onder in- vloed van de feitelijke ontwikkeling. En dat de procedure in haar huidige vorm, de *fundamentele aanpassing van de Staatsstructuur van België* beoogt aan de hedendaagse nationale en internationale toestanden.

In concreto betekent zulks, noch min noch meer, dat de huidige Grondwetsherziening hoofdzakelijk tot inzet heeft van de verplichte neutraliteit over te schakelen op de toe- treding tot supranationale instellingen en de centrali- seerde unitaire staat om te vormen tot een gemeenschap- pen-staat hetgeen insluit:

de grondwettelijke erkenning van de drie kultuurge- meenschappen

de vestiging bij de Grondwet van kultuurautonomie voor de nederlandse en franse cultuurgemeenschappen

de aanpassing van het beeld van Brussel aan de grond- wettelijke functie van hoofdstad van een land met twee talen en twee culturen

het inschrijven in de Grondwet van waarborgen, om krachtproeven tussen de gemeenschappen te vermijden

een verregaande decentralisatie zowel administratief- technisch als economisch ten bate van gewesten, provin- cies, grote agglomeraties en al-dan-niet gefedereerde gemeenten.

De aldus geschetste inzet is ambitieus — sommigen zeg- gen te ambitieus — en botst onvermijdelijk op een aantal moeilijkheden waaromtrent ik het straks zal hebben.

IV. Chronologisch verloop van de herzieningsprocedure

Het uitgangspunt van de huidige Grondwetsherziening klimt op tot 1953. Zij is eerder op bescheiden wijze van stapel gelopen met de erkenning van de noodzaak om ten dele van de Staatsovereïniteit afstand te kunnen doen ten voordele van supranationale instellingen, alsmede om de juridische gelijkwaardigheid van de door een Com- missie opgestelde Nederlandse tekst en de oorspronkelijke Franse tekst van de Grondwet door een uitdrukkelijke bepaling in de Grondwet te bekrachtigen.

Gaandeweg zijn er echter een aantal andere punten ter sprake gekomen zodat de *eerste verklaring* tot herziening, verschenen in het Belgisch Staatsblad op 14 april 1954, een reeks van niet minder dan 22 bepalingen bevatte waar- omtrent de Kamer, de Senaat en de Koning eenparig verklaarden dat er aanleiding was om ze te herzien.

De *tweede verklaring* tot herziening is verschenen op 30 april 1958 en had nogmaals betrekking op deze 22 be- palingen, behoudens enkele wijzigingen.

Deze twee verklaringen van de preconstituante zijn ech- ter nooit verder geraakt dan het voorbereidend stadium in deze zin dat men nooit aan de eigenlijke herziening is toegekomen.

Het was de regering Lefèvre-Spaak die in 1962, met het oog op het definitief doorzetten van de herzieningsproce- dure na die tien jaar aanloop, een werkgroep gelastte met de voorstudie van de institutionele problemen, die intussen meer en meer gestalte en vorm hadden gekregen.

Het resultaat van deze werkgroep heeft geleid tot de *derde verklaring* tot herziening, die verschenen is op 17 april 1965. Deze voorstudie behelsde tevens een ontleding van het eigenlijk grondwetgevend werk dat nadien door de Wetgevende Kamers in samenwerking met de Regering ondernomen werd.

Na de verkiezingen van 1965 kwam de Regering Van den Boeynants - Declercq tot stand, die de herziening van de Grondwet zonder meer in de koelkast heeft gezet.

Behoudens enkele bepalingen die intussen reeds herzien

waren, werd de verklaring van 17 april 1965 hernieuwd bij het aantreden van de huidige Regering en verscheen zij in het Staatsblad van 2 maart 1968. Het is deze *vierde verklaring* tot herziening die de grondslag uitmaakt van de thans lopende herzieningsprocedure. Al bij al zijn er 46 artikelen aan herziening onderworpen, waarvan er 15 tot dusverre in geen van beide Kamers gestemd werden.

Wat de overige 31 artikelen betreft zijn er daarvan reeds 30 door de Senaat in openbare vergadering behandeld. 18 ervan werden door de Kamer van Volksvertegenwoordig- ers onderzocht en 15 ervan werden reeds door beide Wetgevende Kamers goedgestemd zodat hun herziening definitief verworven is.

In verband met deze vierde herziening is het wel van belang te onderstrepen dat, naar de omvang en inhoud ervan, zij kan beschouwd worden als het resultaat van een over een groot aantal jaren gespreide reeks *voorbereidende werkzaamheden*, die buiten het Parlement plaats vonden, doch die van doorslaggevende betekenis zijn geweest voor de progressieve uitbreiding en de ruimere oriëntering van de door de herziening beoogde objektieven. Het zou ons echter te ver voeren hierop nader in te gaan.

De poging om de herziening van de Grondwet te verwe- zenlijken tijdens de huidige Regering, is uitgegaan van de constata- tie dat het Parlement, wiens normale zaak het nochtans is om voor deze herziening in te staan, tot dus- verre er niet in gelukt is ze door te voeren.

Daarom heeft de Regering Eyskens geoordeeld dat zij als drijvende kracht, als motor van de herzieningsproce- dure moest optreden.

Concreet heeft zij dan ook zelf herzieningsvoorstellen uitgewerkt en aan het Parlement onderworpen; ze zijn vastgelegd in twee documenten:

het Verslag over de besprekingen van de Werkgroep voor de communautaire problemen dd. 13 november 1969; de Mededeling aan het Parlement van 18 februari 1970.

Het is op grond van de inhoud van die twee documenten dat de Commissies voor de Grondwetsherziening van Ka- mer en Senaat de Regeringsvoorstellen hebben onderzocht. Wat de Senaat betreft werden aan dit onderzoek meer dan 125 commissievergaderingen gewijd. Dit groot aantal is te wijten aan het feit dat de zgn. communautaire problemen voor haar overgroot deel bij de Senaatscommissie aanhan- gig werd gemaakt en slechts een beperkt deel bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

V. De communautaire problematiek, knelpunt van de thans lopende herzieningsprocedure

Uit wat voorafgaat hebt U reeds kunnen afleiden dat, op de 46 artikelen van de Grondwet die het voorwerp uit- maken van de thans lopende herzieningsprocedure, er een groot aantal zijn met een eerder *technisch* karakter d.w.z. zonder politieke inslag.

Uit overwegingen van tijdsbesparing sta ik bij deze artikels niet stil.

Er zijn echter 18 artikelen die rechtstreeks of onrecht- streeks te maken hebben met wat men in ons land is gaan noemen de communautaire problematiek: daaronder wordt verstaan de verhouding tussen de nederlandse en franse cultuurgemeenschappen in België en de structurele en politieke implicaties die elke poging om deze verhouding op gezonde en afdoende wijze te regelen noodzakelijker- wijze voor gevolg heeft.

Teneinde zo overzichtelijk mogelijk te werk te gaan, heb ik de communautaire problematiek ingedeeld in zeven grote rubrieken, waarbij telkens de inhoud van de onder- scheiden artikelen die gewijzigd worden, of als nieuw artikel in de Grondwet worden ingelast, in het kort zal besproken worden.

1. *Kultuurautonomie.*

Art. 3ter : Indeling van grondgebied in vier taalgebieden
Nederlands

Frans

Tweetalig gebied Brussel-hoofdstad dat bestaat uit 19 door de wet van 1963 bepaalde gemeenten, en niet voor uitbreiding vatbaar is

Duits

Art. 3 quater : Erkenning van 3 kultuurgemeenschappen
Nederlandse

Franse

Duitse

Dit impliceert dat Brussel, onder welke vorm ook, als derde of vierde kultuurgemeenschap wordt uitgesloten.

Art. 59 bis : Onder titel III van de Grondwet die handelt over de Machten wordt na artikel 59 een nieuw artikel 59bis ingevoegd waarbij de *kultuurautonomie* georganiseerd wordt.

Dit artikel dat zeer uitgebreid is behelst hiernavolgende punten :

§ 1. — *Erkenning van eigen wetgevende bevoegdheid* aan de nederlandse en de franse kultuurgemeenschap, uitoefend op de wijze door de Grondwet bepaald.

Dit artikel beoogt de grondwettelijke erkenning van het principe van de *kultuurautonomie* voor de nederlandse en franse kultuurgemeenschappen.

— *Organen van de kultuurautonomie* zijn : een nederlandse en een franstalige kultuurraad die de kultuuraangelegenheden in het nederlandse en franstalig gebied regelt door middel van decreet.

De samenstelling van die Raden en de wijze waarop zij hun bevoegdheid uitoefenen zal het voorwerp uitmaken van een organieke wet waarvoor een speciale meerderheid vereist is en met dezen verstande dat het lidmaatschap van die raden voorbehouden is aan de nederlandse, resp. franstalige Parlementsleden.

§ 2. — *Het begrip kultuuraangelegenheden* behelst de omschrijving van de bevoegdheid van de kultuurraden ratione materiae. Het preciseert het ganse kultuurbeleid met inbegrip van het onderwijs, doch wat dit laatste punt betreft, met uitzondering van de bestaande grote organieke regelingen (structuren, schoolpakt, enz.) die blijven gelden voor het ganse land.

§ 3. — De decreten van de nederlandsestalige kultuurraad hebben bindende kracht in Vlaanderen. Die van de franstalige in Wallonië.

Beide decreten hebben bindende kracht in Brussel-hoofdstad doch enkel wat betreft de instellingen die uitsluitend tot de nederlandse of tot de franse kultuurgemeenschap behoren. Het overige blijft ressorteren onder de bevoegdheid van de Nationale Wetgever en ontsnapt dus aan de Kultuurautonomie.

§ 4. — Het recht van initiatief behoort aan de Koning en aan de leden van de Kultuurraden.

§ 5. — Heeft betrekking op de aan de Kultuurraden beschikbaar gestelde financiële middelen onder vorm van een globaal krediet door het Parlement gestemd op grond van objectieve criteria.

De Wet bepaalt welk gedeelte van dit krediet bestemd is voor de Nederlandse en Franse kultuurgemeenschap welke in Brussel aanwezig is.

De Kultuurraden beschikken door middel van decreet over dit krediet; doch binnen de perken van het door het Parlement gesteld globaal bedrag.

§ 6. — Bevat een waarborg tegen de krenking van het beginsel van non-discriminatie en gelijkheid dat tot uitdrukking wordt gebracht in artikel 6 van de Grondwet.

De wet zal de regelen vaststellen om, in het regime van kultuurautonomie, elke discriminatie om ideologische of filosofische redenen te voorkomen door

de gelovige katholieke meerderheid in Vlaanderen enerzijds

de ongelovige socialistische meerderheid in Wallonië anderzijds tegenover andersdenkenden die in Vlaanderen of Wallonië woonachtig zijn.

§ 7. — De oplossing van conflicten, enerzijds tussen de wet en een decreet en anderzijds tussen een nederlandsestalig en een franstalig decreet zal eveneens geregeld worden. Men heeft hierbij gedacht aan het instellen van een bijzondere procedure bij de Raad van State.

Art. 59 ter : De duitse kultuurgemeenschap wordt begiftigd met een kultuurraad waarvan de wet de samenstelling en de bevoegdheid zal bepalen zonder dat aan deze kleine kultuurgemeenschap kultuurautonomie wordt verleend.

De duitse Kultuurraad zal over een nader te bepalen reglementerende bevoegdheid beschikken.

2. *Waarborgen van de kultuurgemeenschappen tegen minorisering.*

Drie onderscheiden waarborgen werden voorgesteld :

a) *Waarborg van de speciale meerderheid.*

Bij de behandeling in het Parlement van bepaalde belangrijke aangelegenheden door de Grondwet bepaald, zal voortaan een speciale meerderheid vereist zijn wanneer daarvoor wettelijke regelingen worden voorgesteld.

Het stelsel dat tot dusverre aanvaard werd voorziet een meerderheid van de helft in elke taalgroep van Kamer en Senaat (de zgn. dubbele meerderheid) maar bovendien moet het totaal van de ja-stemmen in beide taalgroepen een meerderheid van de 2/3 van de uitgebrachte stemmen uitmaken.

Tegen de toepassing van deze speciale meerderheid is er van Vlaamse zijde verzet gerezen, meer bepaald in verband met de toepassing ervan op de taalwetgeving.

b) *Art. 38 bis.*

Dit is een Waalse eis tegen politieke minorisering door de Vlaamse numerieke meerderheid.

Bij motie van de 3/4 van de leden van een taalgroep kan gesteld worden dat aan te duiden bepalingen van een ontwerp of een voorstel de betrekkingen tussen de gemeenschappen in het gedrang brengen.

Het indienen van deze motie vóór de eindstemming heeft de schorsing van het Parlementair debat voor gevolg.

Het ontwerp of voorstel wordt naar de Ministerraad verzonden die vanwege zijn paritaire samenstelling het meest aangewezen organisme is om een bevredigende oplossing te vinden.

Deze zgn. « alarmschel » is nochtans niet toepasselijk noch op budgetten noch op de taalwetgeving.

c) *Paritaire samenstelling van de Ministerraad (Art. 91bis)*

In feite bestaat die pariteit reeds sinds een aantal jaren. Thans werd van Waalse en franssprekende zijde de eis gesteld deze bepaling in de Grondwet op te nemen.

De eis sloeg oorspronkelijk op de ganse regering bestaande uit Ministers en uit Staatssecretarissen waaromtrent tijdens deze herziening een nieuwe bepaling in de Grondwet werd ingelast.

De pariteit zal echter niet slaan op de Staatssecretarissen, doch enkel op de Ministers.

3. *Taalwetgeving.*

Art. 23. De taalwetten van 1963 op Bestuur en Onderwijs werden wat haar beginselen betreft, geconstitutionaliseerd.

Dit gebeurt echter zonder dat enige wijziging aan de wetgeving van 1963 wordt aangebracht.

Dit impliceert dat de voor ons berucht geworden betwisting rond de taalaanhorigheid van de zgn. zes Brusselse randgemeenten die sinds 1963 beschikken over een regime van taalfaciliteiten, zou blijven voortbestaan met al de agitatie die daarrond gemaakt wordt door de franstalige Brusselaars en al het kwaad bloed dat daardoor bij de Vlamingen gezet wordt.

Om nu deze betwisting op te heffen zonder te moeten raken aan de Wet van 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, heeft de Regering haar toevlucht genomen tot een zeer spitsvondig middel dat erin bestaat in art. 3 ter, dat handelt over de vier taalgieden, een volzin in te lassen die bepaalt dat «elke gemeente van het Rijk deel uitmaakt van één van deze taalgieden». Hierdoor zouden de 6 randgemeenten automatisch vallen binnen het eentalig nederlands taalgied en zou de betwisting uit de wereld zijn geholpen.

4. Brussel en de grote agglomeraties.

Art. 108 bis houdt de instelling in van 5 grote agglomeraties waartussen Brussel.

Art. 108 ter handelt meer speciaal over de agglomeratie Brussel en haar functie als hoofdstad van het tweetalig België.

Vier punten zijn hierbij van bijzonder belang gebleken:

Iste punt: Ofwel krijgen de 5 agglomeraties eenzelfde organisatieschema met enkel differentiering voor Brussel op cultureel gebied vanwege het voorhanden zijn van de 2 kultuurgemeenschappen binnen Brussel-hoofdstad,

ofwel ontwerpt men een organisatie-schema voor de 4 agglomeraties Antwerpen, Gent, Luik en Charleroi en voorziet men een aparte regeling voor Brussel.

De voorkeur werd gegeven aan de tweede formule.

Het gevolg hiervan is dat in de 5 agglomeraties een agglomeratieraad en een agglomeratiecollege als technische organen ingericht worden; te Brussel wordt daarnaast een cultuurcollege opgericht dat instaat voor het cultuurbeleid.

Bovendien zal het uitvoerend agglomeratiecollege voor de Brusselse agglomeratie op paritaire wijze tussen nederlantaligen en franstaligen worden samengesteld. Dit is de tegenhanger van de paritaire samenstelling van de Ministerraad.

2e punt: De differentiering van het cultuurcollege te Brussel. Het wordt eveneens paritair samengesteld uit een nederlantalige en een franstalige afdeling.

De leden van elke afdeling worden verkozen door elke taalgroep van de agglomeratieraad, hetgeen dus insluit dat de Nederlandse afdeling van het cultuurcollege enkel door de nederlantalige leden van de agglomeratieraad zullen verkozen worden.

Elke afdeling van het cultuurcollege in Brussel heeft eigen bevoegdheid wat betreft resp. het Nederlandse of het Franse cultuurbeleid.

Er zijn echter een aantal raakpunten en gemeenschappelijke aangelegenheden in dit cultuurgebied die bij gemeen overleg tussen de beide afdelingen zullen moeten geregeld worden.

3e punt: Als waarborg tegen verdere minorisering van de Vlamingen in Brussel-hoofdstad wordt een gelijkaardig stelsel van «alarmschel» voorzien als dat wat onder art. 38 bis werd ingericht op nationaal plan als waarborg voor de Waalse minderheid.

5. Overgangsbepaling voor Franse afdeling Universiteit Leuven.

Indien de cultuurautonomie tot stand komt geldt als regel dat de Universiteit te Leuven volledig onder de be-

voegdheid valt van de nederlantalige kultuurraad.

Daar de overheveling van de franstalige afdeling fataal gespreid wordt over een bepaald aantal jaren vanwege de financiële implicaties wordt bij wijze van overgangsmaatregel voorzien dat deze franse afdeling voor zover zij nog te Leuven aanwezig is, zal ressorteren onder de franstalige kultuurraad totdat de overheveling bereikt is.

6. Voerstreek.

Art. 1 al. 4. Dit al. 4 behelst thans een bepaling over de kolonie die moet wegvallen.

Voorgesteld wordt op deze plaats een bepaling in te lassen waarbij sommige gedeelten van provinciën kunnen afgescheiden worden mits een wet met speciale meerderheid gestemd.

Hierdoor zou het grondwettelijk mogelijk worden om van de Voerstreek bij wet een separaat distrikt te maken dat rechtstreeks zou ressorteren onder het centraal gezag.

De Voerstreek zou aldus afgescheiden worden van Limburg, maar niet teruggevoegd worden bij Luik, hetgeen een politiek compromis uitmaakt.

De grondwettelijke bepaling heeft echter een algemene draagwijdte en zou o.m. ook toepasselijk zijn op Brussel-hoofdstad b.v.; indien de beide taalgroepen van het Parlement daaromtrent een wet zouden stemmen.

Een amendement van Brusselse zijde ingediend om deze mogelijkheid uit te sluiten, werd verworpen bij staking van stemmen.

7. De gewesten.

Tijdens de jongste besprekingen tussen de Regering en afgevaardigden van alle politieke partijen die in het Parlement vertegenwoordigd zijn, welke besprekingen aan de oorsprong liggen van de jongste verklaring van de Eerste-Minister aan het Parlement dd. 18 februari 1970, heeft de tendens, om uitgebreide bevoegdheden toe te kennen aan de onderscheiden gewesten, veld gewonnen, bij zoverre dat de Regering gemeend heeft de inlassing in de Grondwet van een nieuw artikel 197 quater te moeten voorstellen.

Hierbij worden 3 gewesten erkend: het Vlaamse, het Waalse en het Brusselse.

Bovendien kan een wet gewestelijke organen oprichten samengesteld uit verkozen mandatarissen zowel nationale als provinciale en zelfs lokale.

De wet zal eveneens de bevoegdheid van die organen bepalen. Zij moet echter worden aangenomen met de bijzondere meerderheid waarover ik hierboven gesproken heb.

Tegen deze bepaling bestaat er, van Vlaamse zijde vooral, een zeer grote terughoudendheid omdat men, terecht men ik, vrees dat de erkenning van Brussel als derde gewest, de weg zou kunnen openen om een uitbreiding van het tweetalig hoofdstedelijk gebied, dat thans bij de wet beperkt is tot 19 gemeenten, onrechtstreeks te bevorderen en aldus het streven van Brussel om als derde macht tussen de twee grote gemeenschappen op te treden, in de hand te werken.

Van Vlaamse zijde verzet men zich hiertegen met klem omdat dergelijke uitbreiding gelijkstaat met een verdere verfransing van de omgeving van Brussel.

Het voorbeeld van de 6 randgemeenten waaraan men in 1963 taalfaciliteiten heeft toegekend, is op dat stuk een afdoende belering geweest.

VI. Huidige stand van zaken

Op de 18 artikelen welke betrekking hebben op de communautaire problematiek; werden er 16 door de Senaat in openbare vergadering goedgekeurd en aan de

Kamer van Volksvertegenwoordigers voor goedkeuring overgemaakt.

Twee artikelen waarvan het onderzoek in eerste orde aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd toevertrouwd, konden nog niet door de Senaat in behandeling worden genomen.

Artikel 108 bis dat betrekking heeft op de agglomeraties en de federaties van gemeenten, werd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers in openbare zitting goedgekeurd en is thans aanhangig bij de Senaatscommissie om nadien in openbare vergadering door de Senaat behandeld te worden.

Artikel 108 ter dat handelt over de Brusselse agglomeratie werd behandeld door de Commissie voor de Grondwetsherziening van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Het kwam een paar keer voor op de agenda van de openbare vergadering van de Kamer doch kon niet goedgekeurd worden omdat de Kamer het vereist aanwezigheidsquorum niet bereikte.

Dit gebeurde vóór het parlementair reces en verwekte een zwaar politiek incident, dat als gevolg heeft gehad dat de procedure van de Grondwetsherziening vooralsnog geblokkeerd is gebleven.

Wat is er juist gebeurd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers?

Zoals bekend bestaat de Regeringsmeerderheid uit een coalitie van de C.V.P./P.S.C. met de B.S.P. Beide partijen vertegenwoordigen tezamen niet de vereiste 2/3 van de leden van het Parlement om het aanwezigheidsquorum voor de grondwetsherziening te kunnen samenbrengen, zonder te moeten beroep doen op een deel van de oppositie.

Dit is natuurlijk een zeer broze en kwetsbare positie om de Grondwetsherziening door te voeren.

In de Senaat was men er tot dusverre in gelukt dit aanwezigheidsquorum wel te bereiken, weliswaar nadat de Regering door haar verklaring van 18 februari 1970 de procedure die einde 1969 in de Senaat om dezelfde reden was vastgelopen, heeft kunnen vlot maken.

De stemming in de Kamer waarop het politiek incident ontstaan is, ging over de reorganisatie van Brussel-hoofdstad enerzijds beperkt tot de 19 gemeenten, en zonder uitzicht dus op uitbreiding met de 6 randgemeenten, en

anderzijds uitgerust met een paritair agglomeratiecollege en met een nederlands en frans kultuurcollege.

Sinds jaren reeds voeren de gemeentelijke overheden van Brussel een systematische politiek van verfransing in weerwil van de bij de wet opgelegde taalregeling in bestuur en onderwijs die in de meeste van de 19 gemeenten gewoonweg gesaboteerd wordt.

Sinds de verkiezingen van 1968 heeft trouwens een speciale Brusselse partij « Front des Francophones » zijn intrede gedaan in het Parlement.

Zij verklaart zich voorstander van een federale staatsstructuur, wel te verstaan volgens een federalisme met drie (Vlaanderen, Wallonië en Brussel) terwijl de Vlaamse Volksunie eveneens voorstander is van een omvorming van de Staat in federalistische zin, doch volgens een federalisme met twee (Vlaanderen en Wallonië) terwijl Brussel dan een soort federaal gebied zou worden, zonder dat zulks nader bepaald wordt.

Vandaar een intense en stijgende spanning rond het probleem Brussel vooral aan de vooravond van de gemeenteverkiezingen van 11 oktober 11.

Op de openbare vergadering waar er moest gestemd worden over artikel 108 bis dat dit probleem behandelt, heeft er zich een soort coalitie gevormd tussen Front des Francophones en de franstalige liberalen en socialisten die heel eenvoudig zijn weggebleven uit de openbare vergadering met als gevolg dat het aanwezigheidsquorum niet bereikt werd, op 2 of 3 stemmen na.

Tot grote verbazing van zeer velen in- en buiten het Parlement hebben de vertegenwoordigers van de Vlaamse Volksunie zich geschaard aan de zijde van de franstalige Brusselaars. Men heeft aldus noodgedwongen alle verdere stemming over grondwetsartikelen verdaagd tot na de gemeenteverkiezingen welke, zoals bekend, een spectaculair succes zijn geweest voor het Front des Francophones.

Dit feit is zeker niet van aard om het welslagen van de Grondwetsherziening te vergemakkelijken.

Sindsdien voert de Regering onafgebroken onderhandelingen om de Grondwetsherziening uit het slop te helpen en de enkele leden van de oppositie te ontdekken die bereid zouden worden gevonden om hun medewerking te verlenen aan het tot standbrengen van het vereist aanwezigheidsquorum van 2/3.

Of de Regering daarin zal slagen is een open vraag. Afwachten is dus vooralsnog de boodschap!

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 8 september 1970.

Voorzitter: M. Belpaire.
Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.
Advocaat-generaal: M. Krings.

Belastingen. — Onverdeeld onroerend goed. — Belasting per hoofd.

Behalve bij andersluidende wetsbepalingen mag elke medeëigenaar van een onverdeeld onroerend goed in de belastingen slechts aangeslagen worden voor een aandeel per hoofd. Dit aandeel moet op naam van elke medeëigenaar op het kohier worden gebracht.

Die regel geldt voor de directe gemeentebelastingen.

Deruyttere e.a. t./ Gemeente Gullegem.

Gelet op het bestreden besluit, op 2 oktober 1969 gewezen door de Bestendige Deputatie van de provincieraad van West-Vlaanderen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 137 en 138 van de gemeentewet, 176, 180, 239 van het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, 9 van het belastingreglement op het openen en verbreden van straten, 8 van het belastingreglement op het uitvoeren van bestratingswerken, 7 van het belastingreglement op het aanleggen, herleggen en herstellen van trottoirs en trottoirbanden, en 7 van het belastingreglement op het plaatsen, herplaatsen en herstellen van riolen, welke vier reglementen op 17 januari 1964 door verweerster, de gemeente Gullegem, werden vastgesteld,

doordat op de opwerping van eisers dat de aanslagen die gevestigd zijn op naam van « Deruyttere Jerome, Deruyt-

tere Oscar en Mevrouw de weduwe Julien Deruyttere en deelgenoten» - behalve één met name dienstjaar 1965, artikel 38, op het verbreden der Oude Ieperstraat, dat gevestigd is in hoofde van «Deruyttere Jeroom, Oscar en Julien», a) niet gevestigd zijn in hoofde van alle belastingplichtigen die op 1 januari van ieder dienstjaar eigenaar waren van het onroerend goed dat paalde aan de drie straten, gezien deze waren. I. A) Jerome Deruyttere, B) 1) Gérard Deruyttere, 2) Gabrielle Deruyttere, 3) Godelieve Deruyttere, 4) Agnes Deruyttere, 5) Paul Deruyttere, II. 1) Louise Chedru, weduwe van wijlen Julien Deruyttere, 2) André Deruyttere, 3) Simone Deruyttere, 4) Monique Deruyttere, 5) Denise Deruyttere, 6) Lucien Deruyttere, 7) Michel Deruyttere, zowel in eigen naam als in hun hoedanigheid van wettige erfgenamen van wijlen Julien Deruyttere, intestaat op 27 november 1961 overleden, III. Oscar Deruyttere, en ieder bezwaarschrift hun namen en adressen opgaf, b) en zelfs de aanslag, dienstjaar 1965, artikel 38, in hoofde van een overledene werd gevestigd, met name wijlen Julien Deruyttere, op 27 november 1961 overleden, het bestreden besluit antwoordt dat de aanslagen gevestigd werden op naam van de eigenaars in onverdeeldheid en dat derhalve geen afzonderlijke aanslagen dienen te worden gevestigd en dat het gemeentebestuur er niet toe gehouden is om bij elk waarschuwingsuittreksel uit de rol het detail van de ganze verdelingsberekening te voegen,

terwijl, ingevolge artikel 137 van de gemeentewet, in zake directe belastingen een kohier moet opgemaakt worden dat uitvoerbaar dient verklaard te worden door de bestendige deputatie van de provincie, en krachtens artikel 138 van die wet en artikel 239 van het koninklijk besluit van 4 maart 1965, de voorschriften in verband met de invordering, waartoe de inkohiering behoort, inzake de rijksbelastingen toepasselijk zijn op de directe gemeentebelastingen,

en terwijl inzonderheid artikel 239 van dit koninklijk besluit de artikelen 176 en 180 van gezegd besluit toepasselijk maakt op de directe gemeentebelastingen, die voorschrijven, het laatste dat zodra de kohieren uitvoerbaar verklaard zijn, aan de betrokken belastingschuldigen een aanslagbiljet wordt gezonden, zodat er een vermoeden «juris tantum» bestaat dat het aanslagbiljet overeenstemt met het kohier, en het eerste dat de aanslagen op naam van de betrokken belastingschuldigen ten kohiere worden gebracht, zodat daar, zoals opgeworpen in de bezwaarschriften, de onroerende goederen die aan de straten palen, toebehoorden aan de bovengenoemde personen, zij het in onverdeeldheid, de aanslagen in hunnen hoofde moeten gevestigd worden, vermits de verschillende belastingreglementen voorschrijven dat de directe belasting verschuldigd is door de bezitter die het onroerend goed in eigendom heeft op 1 januari van het dienstjaar waarop de belasting slaat, ofwel indien het gaat om een half jaar, door dezelfde op 1 juli van dit jaar, en zij in feite niet in hunnen hoofde werden gevestigd, maar slechts in hoofde van drie medegerechtigden;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof acht vermag te slaan blijkt dat de beweerde belastingschuld is ontstaan, niet in hoofde van een rechtsvoorganger van de eisers, maar rechtstreeks van de medeëigenaars;

Overwegende dat, behalve andersluidende wetsbepalingen, elke medeëigenaar van een onverdeeld onroerend goed in de belastingen slechts mag aangeslagen worden voor een aandeel per hoofd;

Dat dit aandeel derhalve op naam van elke medeëigenaar op het kohier moet worden gebracht;

Overwegende dat deze regel geldt voor de directe gemeentebelastingen;

Overwegende dat dienvolgens het besluit niet wettelijk

heeft beslist dat de aanslagen, welke niet op naam van elke medeëigenaar werden gevestigd, regelmatig waren;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

en zonder dat de andere middelen, die tot geen meer uitgebreide cassatie kunnen leiden, dienen te worden onderzocht;

Vernietigt het bestreden besluit;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Oost-Vlaanderen.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 19 juni 1970.

Voorzitter-verslaggever: M. Belpaire.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Advocaat: Mr. Van Hecke.

Huwelijk. — Art. 218 B.W. — Feitelijke voortdurende scheiding door de schuld van de eisende echtgenote. — Machtiging een deel van de opbrengst van de arbeid van de onschuldige echtgenoot te ontvangen. — Tot bijdrage in de onderhoudskosten van het kind. — Onwettelijk.

Het bestreden vonnis overweegt dat de echtgenoot door wiens schuld de feitelijke scheiding is ontstaan, niet gerechtigd is zich op het voordeel van art. 218 B.W. te beroepen, dat de scheiding ter zake door de schuld van de vrouw is ontstaan en dat zij, tot bewijs van het tegendeel, vermoed wordt de schuld van het voortduren van de scheiding te dragen.

Door de vrouw te machtigen, op grond alleen van art. 218, om met uitsluiting van haar man een deel van de opbrengst van de arbeid van haar aldus onschuldig erkende man te ontvangen, tot bijdrage in de onderhoudskosten van het kind, heeft het vonnis die wetsbepaling geschonden.

Haelters t./Ribauville.

Gelet op het bestreden vonnis, op 27 mei 1969 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 218 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Rrondwet,

doordat het bestreden vonnis, na overwogen te hebben dat «de echtgenoot door wiens fout de scheiding is ontstaan niet gerechtigd is het voordeel van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek in te roepen» en na vastgesteld te hebben «dat het niet betwist wordt dat ter zake de scheiding door de fout van appellante is ontstaan» en «dat zij tot het bewijs van het tegendeel vermoed wordt de verantwoordelijkheid te dragen van het voortduren van de feitelijke scheiding», verweerder desondanks «op grond van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek» machtigt tot het ontvangen, op het loon van eiser, van een maandelijks bedrag,

terwijl, eerste onderdeel, artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek niet kan ingeroepen worden, in geval van feitelijke scheiding, door de echtgenoot die schuld heeft aan de scheiding (schending van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek);

tweede onderdeel, het tegenstrijdig is, enerzijds, te

overwegen dat de echtgenoot door wiens fout de scheiding is ontstaan niet gerechtigd is het voordeel van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek in te roepen en, anderszins, verweerster, waarvan vastgesteld wordt dat zij schuld heeft zowel aan het ontstaan als aan het voortduren van de scheiding, op grond van gezegd artikel te machtigen tot het ontvangen van een deel van het loon van haar man, zodat het vonnis niet naar behoren met redenen is omkleed (schending van artikel 97 van de Grondwet) :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat uit de vaststellingen van het vonnis blijkt dat verwerster sedert 1951 haar echtgenoot heeft verlaten om met haar minnaar, thans overleden, te gaan samenwonen, dat zij in 1954 een kind heeft gebaard dat door eiser niet werd ontkend en dat zij niet bewijst ooit ernstig te hebben gepoogd het echtelijk leven te hervatten noch dat eiser zulks zonder ernstige reden heeft geweigerd ;

Dat het vonnis overweegt dat de echtgenoot door wiens schuld de feitelijke scheiding is ontstaan, niet gerechtigd is het voordeel van artikel 218 van het Burgerlijk wetboek in te roepen, dat het niet betwist wordt dat ter zake de scheiding door de schuld van verweerster is ontstaan en dat laatstgenoemde vermoed wordt, tot bewijs van het tegendeel, de schuld van het voortduren van de scheiding te dragen ;

Overwegende dat het vonnis, door verweerster te machtigen, op grond alleen van gezegd artikel 218, om, met uitsluiting van eiser, een deel van de opbrengst van de arbeid van haar aldus onschuldig erkende echtgenoot te ontvangen, tot bijdrage in de onderhoudskosten van het kind, die wetsbepaling schendt ;

Dat het onderdeel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis, doch slechts in zover het verweerster machtigt om, met uitsluiting van eiser, van deszes loon een maandelijks bedrag van vijfhonderd frank, rechtstreeks bij zijn werkgever te ontvangen, en in zover het eiser in een derde van de kosten veroordeelt ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan ; zegt dat hierover door de feitenrechter zal worden beslist ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Gent, zitting houdende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 12 juni 1970.

Voorzitter-verslaggever : M. De Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Advocaten : Mrs. Struye en Anslaux.

Scheiding en deling. — Art. 827 B. W. — Veiling. — Als onroerende goederen « niet gevoeglijk » verdeeld kunnen worden.

In art. 827 B.W. wordt door de termen « niet gevoeglijk » bedoeld zowel de materiële onmogelijkheid van een verdeling als al de feitelijke omstandigheden die tot het beoordelen van het ongevoeglijk karakter kunnen bijdragen, in het bijzonder de toestand van de onverdeeldheid beschouwd op het ogenblik van de vorming van de kavels.

Uit de vaststelling dat de onroerende goederen met zware hypothecaire inschrijvingen bezwaard zijn en dat

de huwelijksgemeenschap blijkbaar over geen liquiditeiten beschikt, heeft het bestreden arrest soeverein kunnen afleiden dat de verkoop van de goederen « geboden is » tot aanzuivering van de schulden ; het arrest geeft aldus te kennen dat de baten van de gemeenschap onvoldoende zijn om de schulden te vereffenen en dat de verkoop van de onroerende goederen onvermijdelijk is, zodat gevoeglijke verdeling ervan uitgesloten is.

D'Hooghe t./ Martens.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 maart 1969 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 826, 827, 1476 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest na vastgesteld te hebben dat partijen uit de echt gescheiden zijn, beslist dat de drie huizen die afhangen van de ontbonden huwelijksgemeenschap dienen openbaar verkocht te worden en dat het overbodig voorkomt te onderzoeken of, zoals eiseres in haar conclusies het staande hield, zij in natura kunnen verdeeld worden, en deze beslissingen steunt op de overweging dat de kwestieuze huizen bezwaard zijn met hypothecaire inschrijvingen, dat de huwelijksgemeenschap blijkbaar over geen liquiditeiten beschikt en dat bijgevolg de openbare verkoping van de huizen, tot aanzuivering van de schulden, geboden is,

terwijl, volgens artikel 1476 van het Burgerlijk Wetboek, de verdeling van de huwelijksgemeenschap aan alle regels die in de titel Erfenissen bepaald zijn voor de verdelingen tussen medeërfgenenam onderworpen is, volgens artikel 826 ieder van de medeërfgenenam, en dus ieder van de gescheiden echtgenoten, zijn deel in de onroerende goederen der nalatenschap, of huwelijksgemeenschap, in natura kan vragen, en volgens artikel 827 er slechts overgegaan moet worden tot de veiling indien de onroerende goederen niet gevoeglijk kunnen verdeeld worden, zodat het arrest niet kon beslissen zonder deze artikelen te schenden, dat er overgegaan moest worden tot de veiling van gezegde onroerende goederen waarvan niet vastgesteld werd dat zij niet gevoeglijk konden verdeeld worden, en alleszins het arrest, dat niet vastgesteld heeft dat de onroerende goederen al dan niet gevoeglijk in natura konden verdeeld worden, niet wettelijk gemotiveerd is (schending van artikel 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat, wanneer artikel 827 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat tot de veiling van de onverdeelde onroerende goederen dient te worden overgegaan indien « ze niet gevoeglijk verdeeld kunnen worden », het door de termen « niet gevoeglijk » bedoeld zowel de materiële onmogelijkheid van zulke verdeling als al de andere feitelijke omstandigheden welke tot het beoordelen van zulk ongevoeglijk karakter kunnen bijdragen, in 't bijzonder de toestand van de onverdeeldheid beschouwd op het ogenblik van de vorming van de kavels ;

Overwegende dat het arrest « in concreto » vaststelt niet alleen dat de onroerende goederen afhangende van de onverdeeldheid met zware hypothecaire inschrijvingen bezwaard zijn, maar ook dat de huwelijksgemeenschap blijkbaar over geen liquiditeiten beschikt ; dat het eruit soeverein heeft kunnen afleiden dat de verkoop van deze goederen « geboden is » tot aanzuivering van de schulden, en aldus te kennen geeft dat de baten van de gemeenschap onvoldoende zijn om de schulden te vereffenen, en de verkoop van de onroerende goederen onvermijdelijk is, zodat gevoeglijke verdeling ervan uitgesloten is ;

Overwegende dat het arrest aldus zijn beslissing wettelijk rechtvaardigt en meteen de reden opgeeft waarom de rechter het onnodig acht te onderzoeken, of de verdeling

van die goederen, alleen op materieel gebied beschouwd, al dan niet mogelijk is ;

Dat het middel niet kan aangenomen worden ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 14 mei 1970.

Voorzitter-verslaggever : M. Polet.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Levensonderhoud. — Art. 212 B.W. — Feitelijke scheiding.
— Bewijzen die de eisende echtgenoot moet leveren. —
— Lange duur van de scheiding.

De bij art. 212 B.W. voorgeschreven bijstandsplicht moet in beginsel in de echtelijke woonplaats worden uitgevoerd.

De feitelijk gescheiden echtgenoot, die van de andere echtgenoot een uitkering tot onderhoud vordert, moet bewijzen dat de scheiding aan de schuld van deze laatste te wijten is.

Wanneer de scheiding blijft bestaan, moet de eisende echtgenoot ook bewijzen dat het voortduren van de scheiding aan een fout van de andere echtgenoot te wijten is.

De omstandigheid dat het tijdsverloop de hervatting van het gemeenschappelijk leven moreel onmogelijk heeft gemaakt, is geen beletsel voor de toepassing van deze regel.

Michiels t./Gunter.

Gelet op het bestreden vonnis, op 2 april 1969, in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 212 van het Burgerlijk Wetboek (wet van 30 april 1958, artikel 1),

doordat, ofschoon het vaststaat dat eiser en verweerster op 16 september 1953 in het huwelijk zijn getreden, dat verweerster vanaf 23 september 1953 de echtelijke woonplaats verliet en dat zij sindsdien weigerde er terug te keren, het bestreden vonnis, hoewel het aanneemt dat de alimentatieverplichting, voorgeschreven bij artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek als gevolg van de bijstandsplicht tussen echtgenoten, in de echtelijke woonplaats moet worden uitgevoerd en nauw verbonden is met de plicht tot samenwoning, niettemin de door verweerster ingestelde rechtsvordering tot betaling van een uitkering tot onderhoud toewijst, op grond namelijk « dat het voortduren van de scheiding geen rechtvaardiging is, wanneer de verstreken tijd een morele onmogelijkheid heeft doen ontstaan tot hervatting van het gemeenschappelijk leven, om de bijstandsverplichting te weigeren »,

terwijl, eerste onderdeel, het tegenstrijdig en althans dubbelzinnig is te zeggen dat het verlaten van de echtelijke woonplaats door een van de echtgenoten een einde maakt aan de bijstandsplicht van de andere echtgenoot, doch dat deze bijstandsplicht na een bepaalde tijd opnieuw ontstaat, hoewel het verlaten van de echtelijke woonplaats en de onmogelijkheid om het gemeenschappelijk leven te hervatten, die eruit voortvloeit, foutief zijn (schending van artikel 97 van de Grondwet en, voor

zoveel als nodig, van artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek — wet van 30 april 1958, artikel 1),

tweede onderdeel, de bijstandsplicht tussen echtgenoten, die nauw verbonden is met de plicht tot samenwoning, in de echtelijke verblijfplaats wordt uitgevoerd, zodat elke scheiding wegens de schuld van een van de echtgenoten deze laatste belet zich ten opzichte van de andere echtgenoot op een recht op bijstand te beroepen, ongeacht de duur van de scheiding welke door dezelfde schuld blijft voortbestaan (schending van artikel 212 van het burgerlijk Wetboek — Wet van 30 april 1958, artikel 1) :

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat uit het bestreden vonnis blijkt dat eiser en verweerster op 16 september 1953 in het huwelijk zijn getreden, doch dat verweerster enige dagen later de echtelijke woonplaats verliet ; dat partijen sindsdien gescheiden hebben geleefd ; dat eiser zijn echtgenote vruchteloos had aangemaand naar de echtelijke woonplaats terug te keren en haar in de loop van vroegere procedures had aangeboden het gemeenschappelijk leven te hervatten ;

Overwegende dat de bij artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek voorgeschreven bijstandsplicht in beginsel in de echtelijke woonplaats moet worden uitgevoerd ;

Overwegende dat de feitelijk gescheiden echtgenoot, die van de andere echtgenoot een uitkering tot onderhoud vordert, moet bewijzen dat de scheiding aan de schuld van deze laatste te wijten is ;

Overwegende dat, wanneer de scheiding blijft bestaan, de eisende echtgenoot ook moet bewijzen dat het voortduren van de scheiding aan een fout van de andere echtgenoot te wijten is ;

Dat de omstandigheid dat het tijdsverloop de hervatting van het gemeenschappelijk leven moreel onmogelijk heeft gemaakt geen beletsel is voor de toepassing van deze regel ;

Overwegende dat door eiser te veroordelen om aan verweerster een uitkering tot onderhoud te betalen, op grond « dat het voortduren van de scheiding geen rechtvaardiging is, wanneer de verstreken tijd een morele onmogelijkheid heeft doen ontstaan tot hervatting van het gemeenschappelijk leven, om de bijstandsverplichting te weigeren », de bestreden beslissing de zin en de draagwijdte van artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek mist ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat hiervoor door de feitenrechter zou worden beslist ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel, zitting houdend in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 2 april 1970.

Voorzitter : M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever : M. Legros.

Advocaat-generaal : M. Dumon.

Arbeidsongevallen. — Herziening. — Verergering van de gevolgen van het ongeval. — Te wijten aan vóór het ongeval bestaande pathologische toestand.

De vordering tot herziening, zoals bedoeld in art. 28, lid

2, van de gecoördineerde wetten op de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, kan worden ingesteld wanneer de verergering van de gevolgen van het ongeval, die zich sinds het akkoord tussen partijen of het eindvonnis over de oorspronkelijke vordering heeft voorgedaan, te wijten is aan de vóór het ongeval bestaande pathologische toestand van de getroffene.

Door te weigeren rekening te houden met de verergering van de toestand van het slachtoffer sinds het eindvonnis op grond alleen dat het arbeidsongeval niet de oorzaak is van deze verergering, schendt het bestreden vonnis de bepalingen van de artikelen 1 en 288 van voornoemde wetten.

Burzi t./N.V. Belgische Maatschappij van Algemene Verzekeringen op het Leven.

Gelet op het bestreden vonnis, op 2 april 1969 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1 en 28 van de wetten op de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 28 september 1931 (welk artikel 1 gewijzigd is bij de besluitwet van 9 juni 1945, artikel 1);

doordat het bestreden vonnis weigert rekening te houden met de verergering van de toestand van eiser die zich sinds het eindvonnis heeft voorgedaan, op grond dat deze verergering voortvloeit uit een vooraf bestaande pathologische toestand die voortaan alleen optreedt, dat aan het ongeval geen verergering kan worden toegekend die er niet mee in oorzakelijk verband staat, en dat er geen herziening kan plaats hebben onder voorwendsel dat er in de schatting van het eindvonnis een vergissing werd begaan;

terwijl, vanaf het ogenblik dat de vooraf bestaande pathologische toestand een invloed uitoefent op de gevolgen van een ongeval, hij althans een gedeeltelijke oorzaak van de invaliditeit is, en als deze invloed na het eindvonnis optreedt, hij het nieuwe feit uitmaakt dat aanleiding geeft tot herziening;

Overwegende dat de vordering tot herziening zoals bedoeld in artikel 28, lid 2, der wetten op de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 28 september 1931, onder meer, kan worden ingesteld wanneer de verergering van de gevolgen van het ongeval, die zich sinds het akkoord tussen partijen of het eindvonnis over de oorspronkelijke vordering heeft voorgedaan, te wijten is aan de vóór het ongeval bestaande pathologische toestand van de getroffene;

Dat, derhalve, door te weigeren rekening te houden met de verergering van de toestand van eiser sinds het eindvonnis op grond alleen dat het litigieuze arbeidsongeval niet de oorzaak is van deze verergering, het vonnis de in het middel aangevoerde bepalingen schendt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Gelet op de wet van 20 maart 1948;

Veroordeelt verweerster in de kosten.

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Nijvel zitting houdende in hoger beroep.

ongevallenwet ingediend (Doc. Senaat, 1969-1970, 328; zie ook stukken 376 en 435 met amendementen van de regering). Bij het ontwerp, dat honderd artikelen bevat, gaat een zeer uitvoerige Memorie van Toelichting die het ontwerp artikelsgewijze bespreekt. Zeer interessant is ook het Advies van de Raad van State, dat onder meer onderzoekt in hoeverre de arbeidsongevallenwet aansluit bij de sociale zekerheid.

Betreffende de herziening zegt art. 66, lid 1, van het ontwerp: «De eis tot herziening van de vergoedingen, gegrond op een wijziging van het verlies van arbeidsgeschiktheid van de getroffene of op zijn overlijden aan de gevolgen van het ongeval, kan ingesteld worden binnen drie jaar die volgen op de datum van de homologatie van de overeenkomst tussen de partijen of van de in artikel 22 bedoelde beslissing». De bedoelde beslissing is de in kracht van gewijsde gegane beslissing betreffende de jaarlijkse vergoeding die de dagelijkse vergoeding vervangt vanaf de dag waarop de ongeschiktheid een bestendig karakter vertoont.

Met betrekking tot de wedereis wordt een innovatie ingevoerd door art. 66, lid 2: «De eis tot herziening mag bij tegenvordering tot bij het sluiten van de debatten worden ingesteld, bij wijze van conclusies, die ter griffie worden neergelegd en aan de andere partijen worden medegedeeld». Het gevolg hiervan is dat de wedereis nog ontvankelijk zal zijn na het verstrijken van de termijn van drie jaar, wat thans niet het geval is. (Cass., 19 april 1968, R.W. 1968-69, 1025). C.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 13 januari 1970.

Voorzitter: A. Mast.

Raadsheren: de HH. Mees en Baeteman.

Substituut-auditeur-generaal: M. Nimmegeers.

Advocaat: Mr. Panier.

Provincieraadsverkiezingen. — Geschillen. — Bevoegdheid van de Raad van State.

De Raad van State is, op grond van het in algemene termen gesteld artikel 9 van de wet van 23 december 1946, geroepen om uitspraak te doen over de beroepen tot nietigverklaring ingesteld tegen de akten en reglementen van de onderscheiden administratieve overheden.

Weliswaar is de beslissing waarbij de Provincieraad de provinciale verkiezingen valideert, een rechtshandeling van een administratieve overheid, maar uit de Parlementaire voorbereiding van de wet van december 1946 blijkt echter dat, naar de opvatting van de wetgever, bepaalde rechtshandelingen zoals die van de regering in haar betrekkingen met de wetgevende macht, hoewel uitgaande van organen van de uitvoerende macht, toch buiten het bereik van de vernietigingsmacht van de Raad van State dienden te worden gesteld omdat zij uiteraard gericht zijn op de werking van de politieke instellingen en derhalve niet op een lijn kunnen worden gesteld met de administratieve beslissingen welke voor vernietiging door de Raad van State vatbaar zijn.

De uitoefening van de annulatiebevoegdheid van de Raad van State ten opzichte van de besluiten waarbij de provincieraad over de regelmatigheid van de provinciale verkiezingen uitspraak doet, zou gevolgen hebben welke de wetgever niet kan hebben gewild wanneer hij de Raad van State instelde.

Claessens & Cs. t./De Provincie Limburg.

NOOT. — Bij de Senaat is een Ontwerp van arbeids-

Arrest nr. 13.893.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit van 5 april 1968 waarbij de provincieraad van Limburg de provinciale verkiezingen geldig heeft verklaard en een verzoek tot nazicht en hertelling van de afgegeven stembiljetten heeft afgewezen;

Overwegende dat de tegenpartij opwerpt dat de Raad van State niet bevoegd is om van het beroep kennis te nemen; dat zij betoogt dat die onbevoegdheid resulteert uit het stilzwijgen van de wetgever die de geschillen betreffende de geldigverklaring van de provinciale verkiezingen niet aan de Raad van State heeft opgedragen, hoewel voor andere minder belangrijke verkiezingen, zoals de gemeenteverkiezingen en de verkiezingen van de leden van de commissie van openbare onderstand door de wet een uitdrukkelijk beroep bij de Raad is opgesteld; dat zij betoogt dat het arrest waarbij de Raad van State zich bevoegd zou verklaren ernstig de rechtszekerheid zou verstoren, omdat hierdoor de regelmatigheid van de aanwijzing van de leden van de deputatie en die van de provinciale en de gecoöpteerde senatoren in het gedrang zou worden gebracht;

Overwegende dat de verzoekers hiertegen inbrengen dat de gemeenteraden ter zake een juridictionele opdracht vervullen, dat de uitsluiting van de mogelijkheid van een beroep aan een doele meerderheid van een provincieraad de mogelijkheid biedt om regelmatig verkozen leden van de minderheid uit de raad te weren, dat uit het stilzwijgen van de wetgever van 1946 geen argument kan worden geput en dat de verstreckende gevolgen van een eventuele nietigverklaring alleen maar aantonen welke verstreckende gevolgen de ter zake door een provincieraad begane onwettigheden kunnen hebben;

Overwegende dat, in tegenstelling tot wat het geval is voor de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen van de leden van de commissies van openbare onderstand, geen wettelijke bepaling een beroep van volle rechtsmacht bij de Raad van State openstelt tegen de beslissingen waarbij de provincieraad de provinciale verkiezingen valideert; dat de Raad van State weliswaar, op grond van het in algemene termen gesteld artikel 9 van de wet van 23 december 1946, geroepen is om uitspraak te doen over de beroepen tot nietigverklaring ingesteld tegen de akten en reglementen van de onderscheiden administratieve overheden; dat de bestreden beslissing de rechtshandeling is van een administratieve overheid; dat uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 23 december 1946 echter blijkt dat, naar de opvatting van de wetgever, bepaalde rechtshandelingen, zoals die van de regering in haar betrekkingen met de wetgevende macht, hoewel uitgaande van organen van de uitvoerende macht, toch buiten het bereik van de vernietigingsmacht van de Raad van State dienden te worden gesteld omdat zij uiteraard gericht zijn op de werking van de politieke instellingen en derhalve niet op een lijn kunnen worden gesteld met de administratieve beslissingen welke voor vernietiging door de Raad van State vatbaar zijn; dat moet worden nagegaan of gelet op de aard van het besluit waarbij de provincieraad over de geldigheid van de provinciale verkiezingen uitspraak doet en gelet op de gevolgen welke een zodanig besluit heeft op de uitoefening van de bevoegdheden welke aan de provincieraad, zowel op provinciaal als op nationaal plan zijn toegekend, het de bedoeling van de wetgever kan zijn geweest het validatiebesluit van de provincieraad aan het bepaalde in artikel 9 van de wet van 23 december 1946 te onderwerpen;

Overwegende dat artikel 34 van de Grondwet, uitgaande van de opvatting dat het door het kiezerskorps verkozen lichaam zelf over de regelmatigheid van zijn samenstelling uitspraak doet, stelt dat elke kamer de geloofsbrieven onderzoekt van haar leden en over de geschillen die hier-

omtrent rijzen beslist; dat artikel 30 van de organieke wet op de provinciale verkiezingen de termen van die grondwettelijke bepaling overneemt; dat de regering zich steeds, ten opzichte van de validatiebesluiten van de provincieraad, van het haar door de artikelen 89 en 125 van de provinciewet toegekend wettelijkheidsstoezicht, heeft onthouden; dat die rechtspraak volledig past in het kader van de provinciale instellingen en zij terecht de algemene instemming van de rechtsleer heeft gevonden; dat, wanneer aangenomen is dat de provincieraad, soeverein over de geldigheid van de provinciale verkiezingen uitspraak doet, in geval van invalidatie onmiddellijk nieuwe verkiezingen kunnen worden uitgeschreven zodat er, in die onderstelling, tussen de eerste verkiezingen en het tijdstip waarop de nieuw verkozen raad definitief zijn bevoegdheid kan uitoefenen, slechts enkele weken verlopen; dat een op grond van de artikelen 89 en 125 van de provinciewet uitgesproken vernietiging de normale werking van de provinciale instellingen zou hinderen; dat immers krachtens de artikelen 33 en 34 van de provinciale kieswet, het einde van het mandaat van de leden van de uittreedende provincieraad samenvalt met de verkiezingsdag en de leden van de nieuw verkozen provincieraad — anders dan de leden van de uittreedende gemeenteraad die, op grond van artikel 83 van de gemeentekieswet, in functie blijven tot de leden van de nieuw verkozen raad zijn geïnstalleerd — in functie treden bij de eerste bijeenkomst van die raad; dat de provincieraad tijdens die eerste bijeenkomst de leden benoemt van de uittreedende deputatie die met het dagelijks beheer van de provincie en het toezicht op de plaatselijke besturen is belast; dat een vernietiging van het besluit waarbij de provincieraad over de geldigheid van de provinciale verkiezingen uitspraak doet gedurende maanden onzekerheid zou laten bestaan over de rechtmatige uitoefening van de functies van de provincieraad en van de bestendige deputatie in de periode gelegen tussen de annulatie van het validatiebesluit en de installatie van de raad en de deputatie die na de herverkiezing zijn aangesteld;

Overwegende dat anderzijds de artikelen 53, 2° en 3°, en 56 quater, van de Grondwet een verband leggen tussen de samenstelling van de provincieraad en die van de Senaat; dat artikel 211 van het Kieswetboek bepaalt dat de verkiezing van de door de Senaat te coöpteren senatoren slechts mag plaatshebben na het onderzoek van de geloofsbrieven van al de rechtstreeks door het kiezerskorps en de door de provincieraden verkozen senatoren; dat luidens artikel 216 van het Kieswetboek, zoals het gewijzigd werd door de wet van 17 maart 1958, de provincieraden de derde maandag na hun verkiezing moeten samenkomen om de door hen aan te duiden senatoren te verkiezen; dat een stipte nakoming van dit termijnvoorschrift de samenstelling en de werking van de Senaat conditioneert; dat de toekenning aan de Koning van het recht om, met een beroep op de artikelen 89 en 125 van de provinciewet, het validatiebesluit van de provincieraad te vernietigen zich niet verdraagt met een normale werking van de Staatsinstellingen;

Overwegende dat de redenen die de administratieve rechtspraak verantwoordt volgens welke de besluiten waarbij de provincieraad over de geldigheid van de provinciale verkiezingen uitspraak doet, aan de toepassing van de artikelen 89 en 125 van de provinciewet ontsnappen, nog met meer klem gelden om ter zake tot de onbevoegdheid van de Raad van State de besluiten; dat ingevolge de eisen gesteld door het contradictoir debat voor de Raad van State die tot de uitvoerende macht behoort, de perioden gedurende welke onzekerheid zou blijven bestaan over de rechtmatigheid van de rechtshandelingen verricht door de provinciale overheden aanzienlijk zou worden verlengd; dat, in geval van vernietiging de provincieraad andermaal zou moeten beslissen en de nieuwe beslissing

door een ander annulatieberoep zou kunnen worden bestreden, wat de duur van de onzekerheid nog zou verlen- gen ;

Overwegende dat zonder te hebben na te gaan of het bestreden besluit al dan niet van juridische aard is, uit wat voorafgaat dient te worden besloten dat de uitoefening van de annulatiebevoegdheid van de Raad van State ten opzichte van de besluiten waarbij de provincieraad over de regelmatigheid van de provinciale verkiezingen uitspraak doet, gevolgen zou hebben welke de wetgever, die de provinciale kieswet ongewijzigd liet, niet kan hebben gewild wanneer hij de Raad van State instelde ; dat, indien de wetgever de tot dan toe soevereine beslissingen van de provincieraad inzake hun eigen verkiezing aan de jurisdictie van de Raad van State had willen onderwerpen, hij zoals voor de gemeenteraadsverkiezingen een speciale regeling zou hebben genomen, zeer korte termijnen zou hebben gesteld, de nodige voorzieningen zou hebben getroffen om de continuïteit van het provinciebestuur te verzekeren en de volle rechtsmacht aan de Raad van State zou hebben gegeven ; dat de exceptie van onbevoegdheid gegrond is,

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1ste Kamer. — 10 maart 1970.

Voorzitter : M. Maréchal.

Raadsheren MM. Sury en Van Leckwyck.

Advocaten : Mrs. Kirschen, Orfinger-Karlin en Van Isacker.

Auteursrecht. — Beschermingsduur. — Samenwerking. — Vreemdeling. — Berner Conventie. — Belgische wet.

De beschermingstermijn post mortem van een uit samenwerking ontstaan werk loopt van af de dood van de langstlevende medewerker.

Een ondeelbaar werk (operette) blijft integraal beschermd zolang de rechthebbenden van een van de medewerkers de bescherming kunnen invoeren.

De vreemdeling mag de Belgische wet invoeren indien ze voordeliger is dan de Berner Conventie. De Belgische wet (art. 38) kent aan de vreemdeling dezelfde rechten toe als aan de Belgen, doch de beschermingsduur wordt beperkt tot de termijn van de vreemde wet indien deze korter is dan de Belgische. In dit geval is de vreemde wet de wet van de vreemdeling die om bescherming verzoekt, en niet de wet van het land van oorsprong van het werk.

Koninklijke Muntchouwburg t. Chavannes en Josef Weinberger Ltd.

Gezien het voor eensluidend verklaard afschrift van het vonnis gewezen op 17 maart 1969 door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, waarvan geen betekening wordt overgelegd en waartegen, op 28 april 1969, beroep regelmatig naar vorm en tijd werd ingesteld ;

Overwegende dat uit de vaudeville « Le Réveillon » geschreven door Henri Meilhac en Ludovic Halévy, de operette « Die Fledermaus » afgeleid werd door Carl Haffner en Richard Genée als librettisten en Johan Strauss junior als toondichter ;

Overwegende dat niet betwist wordt dat alle vijf auteursrechten op deze operette bezaten ;

Overwegende dat, krachtens artikel 2 (2) van de Berner Conventie, die door de wet van 26 juni 1948 in de Belgi-

sche wetgeving geïncorporeerd werd, het gederiveerd werk een eigen bescherming geniet, gelijkwaardig aan die van oorspronkelijke letterkundige of artistieke werken ;

Overwegende dat « Die Fledermaus » door appellante uitgevoerd werd te Brussel in december 1966 en februari 1968 ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde, handelend als opvolgster van de vijf auteurs, de rechten op deze voorstellingen vordert, terwijl tweede geïntimeerde welke beweert de exclusiviteit over de muziekpartituren van bewuste operette te bezitten, schadevergoeding eist omdat appellante zich elders de nodige partituren heeft aangeschaft ;

Overwegende dat appellante opwerpt dat de operette « Die Fledermaus » vóór december 1966 in België in het openbaar domein gevallen was ;

Overwegende dat, luidens artikel 7 van de Berner Conventie de letterkundige en artistieke werken bescherming genieten gedurende vijftig jaar na het overlijden van de auteur (§1) en wel tot 31 december van dit vijftigste jaar (§6) ;

Overwegende dat, volgens artikel 7 bis van dezelfde conventie de duur van het recht dat gezamenlijk aan alle medewerkers van zulk werk toebehoort begint te lopen vanaf het overlijden van de langstlevende onder hen, ter zake Halévy die op 7 mei 1908 gestorven is ;

Overwegende dat § 2 van hogervermeld artikel 7 nog bepaalt dat, indien een of meerdere landen van de « Unie » een meer langdurige bescherming zouden toekennen dan die welke vastgesteld is bij § 1 van hetzelfde artikel, de duur der bescherming berekend zal worden overeenkomstig de wetgeving van het land waar ze gevraagd wordt, doch niet langer zal mogen zijn dan diegene welke toegepast wordt in het land van oorsprong van het werk ;

Overwegende dat, luidens de Belgische wetgeving :
— de bescherming ten bate van de erfgenamen of de rechtvolgers van de auteur reikt tot vijftig jaar na dezes overlijden (artikel 2 der wet van 22 maart 1886) en, ingeval het werk uit een samenwerking voortspuit, ten bate van alle rechthebbenden tot vijftig jaar na het overlijden van de langstlevende der medewerkers (artikel 5),

— deze termijn met tien jaar verlengd werd dus tot zestig jaar gebracht, krachtens het enig artikel der wet van 25 juni 1921, voor de werken die, zoals « Die Fledermaus » vóór 4 augustus 1924 gepubliceerd werden en bij de afkondiging van de wet niet in het openbaar domein gevallen waren ;

Overwegende dat artikel 38 der wet, van 1886 de vreemdelingen van dezelfde rechten als de Belgen laat genieten nochtans onder een dubbele beperking, te weten :

1° het bestaan van een wederkerig recht voor de Belgen in het in aanmerking komend vreemd land,
2° de herleiding der bescherming tot de termijn bij bewuste vreemde wetgeving bepaald, indien hij korter is dan die welke de Belgische wetgeving voorziet ;

Overwegende dat, indien ter zake de Belgische wetgeving moest toegepast worden, het werk principieel beschermd zou worden tot zestig jaar na het overlijden van Halévy ;

Overwegende dat de Berner conventie een minimum bescherming toekent en dat de vreemdeling in België steeds gerechtigd is aanspraak te maken op de meer voordelige beschikkingen van onze wetgeving (artikels 4(2) en 19 Berner conventie) ; dat volgens artikel 38 van de wet van 5 maart 1921, enkel de nationaliteit van de vreemdeling in aanmerking komt, derwijze dat het begrip van « het land van oorsprong » van het in het buitenland uitgegeven werk niet de minste rol speelt ;

Overwegende dat waar, zoals ter zake, het om een kollaboratiewerk gaat, ontstaan uit de medewerking van vijf auteurs van verschillende nationaliteiten, er met het oog op de toepassing van onze wetgeving moet nagegaan

worden welke vreemde wet in aanmerking komt; dat dient aangestipt te worden dat het statuut van vreemdeling » betrekking heeft op de auteur van het werk, derwijze dat de nationaliteit van zijn rechtsopvolgers onverschillig is, vermits de wet (artikel 2) op de rechten van de auteur » doelt en de « erfgenamen of rechthebbenden » slechts vermeld worden omdat die rechten te hunnen voordele verlengd worden na de dood van hun rechtsvoorganger;

Overwegende dat de Oostenrijkse wet — die van Haffner, Genee en Strauss — een bescherming van zevenenvijftig jaar toekent, terwijl volgens de Franse wet deze van Meilhac en Halévy — de duur der bescherming op tweeënzestig jaar bepaald is;

Overwegende dat de operette « Die Fledermaus » een ondeelbaar karakter vertonend, het ondenkbaar is dat het werk gedeeltelijk in het openbaar domein zou gevallen zijn en gedeeltelijk nog een bescherming zou genieten; dat indien de rechtsopvolgers van Haffner, Genee en Strauss in België geen rechten meer kunnen doen gelden wegens de meer beperkte duur van bescherming der Oostenrijkse wet, zulks niet het geval is voor de rechthebbenden van de Franse auteurs Meilhac en Halévy, die de volheid van de auteursrechten op « Die Fledermaus » alhier mogen uitoefenen tot zestig jaar na het overlijden van de langstlevende der vijf medewerkers, ter zake Halévy;

Overwegende dat eerste geïntimeerde de rechthebbende is van de vijf auteurs, waaronder de Fransmannen Meilhac en Halévy; dat het geen belang vertoont dat zij de auteursrechten op « Die Fledermaus » van de weduwe van Johann Strauss bekwaam, die van Oostenrijkse nationaliteit was en op een bepaald ogenblik de volheid der auteursrechten op het werk bezat; dat zulks niet wegneemt dat eerste geïntimeerde een rechthebbende van de Franse auteurs is, zoals trouwens de weduwe van Johann Strauss het ook was bij overname van hun rechten;

Overwegende dat de eerste rechter terecht de Franse wetgeving met de onze heeft vergeleken, niet omdat de langstlevende der auteurs van Franse nationaliteit was doch wel om redenen dat enkel de Franse auteurs of hun rechthebbenden alhier de bescherming nog konden inroepen, bij uitsluiting van de Oostenrijkse auteurs en hun rechthebbenden;

Overwegende dat waar vaststaat dat Belgen in Frankrijk op een bescherming van minstens zestig jaar, zoals in België, mogen aanspraak maken, eerste geïntimeerde gerechtigd is de beschikkingen van onze wetgeving in te roepen; dat de eis van eerste geïntimeerde dan ook gegrond is;

Overwegende, wat de eis van tweede geïntimeerde betreft, dat de dagvaarding enkel gewag maakt van het gebruik door appellante van een niet toegelaten « orkestmateriaal »; dat uit de besluiten van partijen echter blijkt dat de beweerde namaak de door appellante bij de opvoeringen van « Die Fledermaus » gebruikte muziekpartituren betreft;

Overwegende dat appellante betwist dat zij zich aan namaak zou schuldig gemaakt hebben; dat zij toegeeft het werk te hebben vertoond « met behulp van partituren welke haar door een derde geleverd werden », maar beweert dat tweede geïntimeerde niet bewijst dat bedoelde partituren namaak zouden zijn en evenmin aantoon dat muziek lezen op een beweerd nagemaakte uitgave van schuldige aard is;

Overwegende dat de openbare opvoering met commerciële doeleinden van een operette met behulp van nagemaakte partituren, d.i. met door de auteurs of hun rechthebbenden niet toegelaten partituren, een aantasting op het auteursrecht uitmaakt; dat er, echter, aanleiding bestaat de debatten te heropenen om partijen in de gelegenheid te stellen nadere inlichtingen aan het Hof te ver-

schaffen betreffende de herkomst van de door appellante bij haar opvoeringen van « Die Fledermaus » gebruikte partituren;

*Om deze redenen,
Het Hof*

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

Ontvangt het hoger beroep;

Bevestigt het bestreden vonnis in zover het over de eis van eerste geïntimeerde uitspraak deed;

En vooraleer verder te beslissen over de eis van tweede geïntimeerde, beveelt de heropening der debatten en stelt deze vast op 15 april 1970, om 10 uur;

Verwijst appellante in de 4/5 van de kosten in hoger beroep; behoudt het overige van deze kosten voor.

Beroepskosten vereffend, deze van appellante op 7.220 fr. en deze van geïntimeerden op 4.000 frank.

NOOT. — Dit arrest bevestigt de hoofdpunten van een vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel van 17 maart 1969 (Revue Internationale du Droit d'Auteur, LX, p. 155) zij het in een licht gewijzigde motivering.

Het arrest betekent een origineel standpunt betreffende de toepassing van art. 38 van de Belgische auteurswet van 22 maart 1886. Tot nog toe werd in de praktijk steeds gekeken naar het land van oorsprong van het werk, op grond van de conventie van Bern, art 7 (2), waarbij de beschermingsduur van dat land werd vergeleken met de Belgische beschermingsduur, om dan de korste toe te passen.

Het is slechts voor werken die niet voor het eerst werden gepubliceerd in een van de staten die de Conventie van Bern hebben bekrachtigd, dat naar de nationaliteit van de auteur gekeken werd om art. 38 van de wet toe te passen.

Deze werkwijze was gesteund op de art. 4, 5 en 6 van de Conventie van Bern en werd door de rechtsleer voorgedragen (Recht, « Le droit d'auteur en Belgique », p. 50-53 en p. 186-190, ook voetnota 2 van p. 188).

De enige rechtspraak die er tot nog toe was betrof tekeningen en modellen, en onderzocht de wederkerigheid op gebied van de inhoud, en niet van de duur van de bescherming.

De Rechtbank, gevolgd door het Hof van Brussel, verlaat nu beslist het criterium van de territorialiteit van het werk, om het criterium van de nationaliteit van de auteur te hanteren, wat trouwens altijd de doctrine van de Belgische wet geweest is.

Er is geen tegenspraak met de Conventie van Bern: art. 4 (1) van de Conventie verleent aan de auteurs van een van de landen van de Unie, in de andere landen, buiten het land van oorsprong, en voor hun werken die hetzij nog niet gepubliceerd zijn, hetzij voor het eerst gepubliceerd zijn in een van de landen van de Unie, dezelfde bescherming die de wetten van die landen aan hun eigen onderdanen toekennen.

De Conventie verwijst dus voor dit geval uitdrukkelijk naar de nationale wet. Verder laat art. 19 van de Conventie in het algemeen toe dat de auteurs de nationale wetgevingen inroepen wanneer deze voordeliger zijn dan de conventionele regels zelf. Deze regels worden a.h.w. als een soort minimum beschouwd.

Tot zover lijkt het arrest boven iedere kritiek te staan.

Bij twee andere punten van de motivering zouden wij toch een opmerking willen maken.

Ten eerste, om de Belgische beschermingsduur te bepalen, neemt het Hof de algemeen geldende duur van 50 jaar, voorzien bij art. 2 van de auteurswet, en voegt er de termijn van 10 jaar bij, voorzien bij de wet van 25 juni 1921, die een verlenging van de oorspronkelijke duur in-

voerde voor oorlogsredenen. Het Hof vraagt zich blijkbaar niet af of deze wet wel geldt voor de vreemdelingen, en schijnt zich geen rekenschap te geven van de discussies, hierover gevoerd in de internationale doctrine (cf. Masouyé, Les prorogations de guerre, Revue Internationale du Droit d' Auteur, III, IV, IX, XX). Verschillende standpunten werden ingenomen :

- de verlenging geldt voor de vreemdelingen op grond van art. 7 (2) en 19 van de Conventie van Bern ;
- de verlenging geldt slechts voor de vreemdelingen indien er terzake bilaterale verdragen worden afgesloten.
- de verlenging geldt voor de vreemdelingen op grond van het algemeen assimilatie-principe.
- de verlenging geldt onder voorbehoud van wederkerigheid, die kan vastgesteld worden langs diplomatieke weg of door de rechter.

Veel landen hebben, wellicht alleen al uit voorzichtigheid, geopteerd voor de tweede stelling. Zo heeft Italië verdragen gesloten met Griekenland, Joegoslavië, Frankrijk, Noorwegen en Spanje ; Frankrijk ook met Noorwegen en Spanje ; Noorwegen ook met Spanje, Oostenrijk en Brazilië.

België heeft nooit een dergelijk verdrag gesloten.

Persoonlijk waren wij altijd voorstander van de laatste stelling, waarbij het vaststellen van de wederkerigheid gewoon aan de rechter overgelaten wordt, wat overigens het algemeen principe is van art. 38.

Het hof spreekt zich over dit belangrijke twistpunt niet uit, wat jammer is.

Tenzij wellicht het Hof de verwijzing naar de art. 7 (2) en 19 van de Conventie van Bern voldoende vindt en dus impliciet de eerste stelling zou aankleven ?

Onze tweede opmerking geldt het statuut van het werk zelf, « Die Fledermaus ». Om te beslissen dat het werk nog beschermd was op het ogenblik van de betwiste opvoeringen, laat het Hof de beschermingstermijn lopen van af 1908, overlijdensjaar van Halévy, laatste overlevende van de auteurs. Het Hof steunt zich op art. 5 van de Belgische Wet, en art. 7 bis van de Conventie van Bern. Deze artikels geven inderdaad deze oplossing aan, indien het gaat over een werk dat in samenwerking is ontstaan. Is dat hier echter wel het geval ? Halévy en Meilhac hebben samen een vaudeville geschreven, « Le Réveillon ». Later wordt hieruit de operette « Die Fledermaus » afgeleid door Haffner, Genee en Strauss. Halévy en Meilhac enerzijds, Haffner, Genee en Strauss anderzijds, zijn zeker elkaars medewerkers. Maar zijn zij het ook alle vijf samen ? Wij geloven van niet. O.i. betreft het hier een gewoon afgeleid werk. Het is natuurlijk juist, wat het Hof bij het begin van het arrest overweegt, dat een afgeleid werk een eigen bescherming geniet, maar die eigen bescherming kan vervallen voor, en ongeacht de bescherming van het oorspronkelijk werk. (En ook omgekeerd, natuurlijk ; dat is trouwens het meest voorkomende geval)

De erfgenaam van Halévy kon natuurlijk nog rechten doen gelden voor « Le Réveillon » en zelfs ook voor « Die Fledermaus » : maar voor dit laatste werk alleen gedeeltelijk, nl. alleen voor het libretto, dat van « Le Réveillon » werd afgeleid. In dit verband kunnen wij ons ook niet verenigen met het Hof, waar het deze operette een ondeelbaar werk noemt. Ondeelbare werken, een speciaal geval van de werken in samenwerking, zijn alleen deze waar de bijdrage van de afzonderlijke medewerkers niet kan herkend worden. Bij werken die bestaan uit tekst en muziek, is dit niet het geval.

Dit wijzigt natuurlijk niets aan het principe van de verdeling van de Muntshouwborg ; alleen op het bepalen van de schadevergoeding had deze redenering (toch een belangrijke) invloed kunnen hebben.

Dr. Jan Corbet,
Assistent aan de V.U.B.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 15 oktober 1970.

Voorzitter : M. Wildiers.

Rechters : M.M. Massa en Hernould.

Openbaar ministerie : M. Lens.

Advocaat : Mr. Lauwers.

Minderjarige. — Voogdij. — Bestuur van de Voogd. — Opmaken van instrumenten betreffende een vóór het openvallen van de voogdij voltrokken negotium. — Geen daad van beschikking.

Het verlijden van de notariële akte betreffende een onroerend goed waarvan de verkoop reeds vóór het openvallen van de voogdij voltrokken was door de rechtsvoorganger van de minderjarige, is geen daad van beschikking zoals bepaald door de artikelen 457 en 458 B.W. en 1186 gerechtelijk wetboek. Hiertoe is noch machtiging door de familierraad noch derhalve homologatie daarvan door de rechtbank vereist.

Loytens t./...

Gezien het hieraangehecht uitskrift van de beraadslaging van de familierraad gehouden ten verzoeken van verzoekster qq. voor de Vrederechter van het kanton Borgerhout in datum van 11 september 1970 ;

Gezien het geschreven advies van de heer Ch. Lens, eerste substituut Prokureur des Konings ;

Gelet op art. 2, 34, 35, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Overwegende dat het verzoek, alhoewel vormelijk geadresseerd aan de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste aanleg, ten gronde blijkt gericht te zijn aan de Rechtbank ;

Overwegende dat verzoekster, weduwe van wijlen de heer Robert Darmont, overleden op 26 juli 1970, in haar hoedanigheid van wettelijke voogdes over haar minderjarig kind Gilbert Darmont, door de familierraad op 11 september 1970 gemachtigd werd om een onroerend goed te Sint-Job-in'tGoor, wijk B nrs. 88/I en 88/K « te verkopen aan dhr en mevrouw Van den Bossche-Hertoge, wonende te Schoten, Graaf Jozef de Pretstraat 9/11, mits de prijs van 1.600.000 fr. en deze akte namens haar minderjarige zoon te verlijden ; » ;

Overwegende dat het verzoek strekt tot homologatie van deze machtiging, overeenkomstig de beschikkingen van art. 475, 458 BW en 1186 G.W.B. ;

Overwegende dat, volgens het P.V. van de familierraad, het vermeld onroerend goed reeds op 8 juni 1970 door wijlen dhr. Robert Darmont en door zijn echtgenote, verzoekster, bij onderhandse akte verkocht werd aan de echtgenoten Van den Bossche-Hertoge aan de prijs van 1.600.000 fr.

Overwegende dat het overlijden van een van de verkopers, in hoofde van zijn rechtsopvolgers geen verplichting scheidt tot hernieuwing of bekrachtiging van een door de erfflater voltrokken negotium ;

Overwegende dat het opmaken van het instrumentum van dit negotium, meer bepaald het ondertekenen van de notariële akte betreffende een onroerend goed waarvan de verkoop reeds vóór het openvallen van de voogdij voltrokken was door de rechtsvoorganger van de minderjarige, geen daad van beschikking is, zoals voorzien door de art. 457 en 458 BW en 1186 G.W.B. (vgl. De Page dl II nr. 198 C. RB 1° Aanl. Antwerpen 1° kamer 5. VI. 1970 i.z. Luyckx - onuitgegeven) ; dat hiertoe noch machtiging door de familierraad, noch derhalve homologatie daarvan door de Rechtbank vereist is ;

Overwegende dat het verzoek dat ook ongegrond is ;

Zegt dat er geen aanleiding bestaat om de beslissing van de familieraad gehouden voor de Vrederechter van het kanton Borgerhout in datum van 11 september 1970, te homologeren.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT
(in graad van beroep)

2e Kamer. — 18 maart 1970.

Voorzitter: M. Lefèvre.

Rechters: M. De Vriendt en De Schryver

Advokaten: J.P. Quintyn loco Pauwels en J. Delmeire.

Erfdienstbaarheid van overgang. — Recht van afsluiting.

Het afsluiten met prikkeldraad en piketten van een uitweg over de gehele lengte van het lijdend erf is in se noch een accessorium noch een inrichtings- of onderhoudswerk tot gebruik of behoud van een erfdiensbaarheid van overgang, zoals bedoeld in art. 697 B.W.

Het meerder gemak bij de uitoefening van de erfdiensbaarheid is onvoldoende om een verzwaaring van de last op een lijdend erf te rechtvaardigen.

de Hoon en cons. t./Cortvriendt.

Gehoord de partijen in hun middelen en conclusies; Gezien de stukken, o.m. het afschrift van een vonnis dat door de Vrederechter van het kanton Aessenede op 19 juni 1969 uitgesproken werd;

Overwegende dat tijdig en op een regelmatige wijze hoger beroep ingesteld werd;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering er toe strekt geïntimeerde te doen veroordelen om een uitweg, die gelegen is op zijn perceel weide, gekadastraerd onder nr. 169 van de sectie C der gemeente Assenede, binnen de acht dagen van het te vellen vonnis, met piketten en draad af te sluiten;

Overwegende dat appellanten de Hoon en Kalb eigenaars zijn van een perceel weide, gelegen te Assenede en gekadastraerd onder nr. 445 van de Sectie C, welk perceel zij aan appellant Delarivière in pacht gegeven hebben;

Dat zij beweren dat ten voordele van gezegd perceel een recht van overgang bestaat ten laste van het voormelde aanpalend perceel weide, gekadastraerd onder nr. 169 en aan geïntimeerde toebehorend;

Overwegende dat geïntimeerde het bestaan van deze erfdiensbaarheid niet betwist, alhoewel appellanten de Hoon en Kalb het bewijs niet leveren dat zij eigenaars geworden zijn van het erf van Bruno Rondas of van een der percelen in het voordeel van dewelke een recht van overgang in de op 22 juni 1946 voor notaris L. Vergoustraete te Assenede verleden verdelingsakte gevestigd of erkend werd;

Overwegende dat geïntimeerde zich te recht verzet tegen de afsluiting van de uitweg op zijn erf;

Overwegende dat krachtens het beding waarbij de erfdiensbaarheid gevestigd of erkend werd de gebruikers van « de loten 2, 3 en 4, en van den aanpalenden eigendom van Bruno Rodas » voor de uitbating van deze erven het recht van overgang bezitten met mensen en dieren, wagen en andere voertuigen, op het perceel meers gekadastraerd onder nr. 169;

Dat nergens in de akte sprake is van het recht om de uitweg te doen afsluiten;

Overwegende dat geïntimeerde te recht opwerpt dat het recht van afsluiting niet hoort tot de materiële uitoefening van een recht van overgang en ook geen accessorium is van die erfdiensbaarheid;

Overwegende dat een bepaald recht, om als accessorium

van een erfdiensbaarheid te kunen worden beschouwd, onontbeerlijk moet zijn voor de uitoefening van die erfdiensbaarheid, hetgeen ter zake niet het geval is, vermits appellanten jarenlang hun recht van overgang zonder afsluiting normaal hebben kunnen uitoefenen;

Dat het eenvoudig nut van een bijkomende last op het lijdend erf daartoe onvoldoende is (A.P.R. « Erfdiensbaarheden », nr. 695);

Overwegende dat het plaatsen van een afsluiting langs een uitweg evenmin als een inrichtings- of onderhoudswerk voor de erfdiensbaarheid van overgang kan beschouwd worden, nu het geen werk is dat nodig is voor het gebruik of het behoud van die erfdiensbaarheid;

Dat, zoals de eerste rechter het reeds te recht aangehaald heeft, er andere middelen bestaan, bv. het gebruik van zelen, om kooien bijeen te houden wanneer zij zich verplaatsen;

Overwegende dat, alhoewel het absoluut niet bewezen is dat tot heden zich reeds moeilijkheden voorgedaan hebben door het in contact komen van de rundsdieren van de partijen, het vaststaat dat appellanten enkel een meerder gemak bij de uitoefening van de erfdiensbaarheid nastreven, hetgeen onvoldoende is om een verzwaaring van de last op het lijdend erf te rechtvaardigen;

Overwegende dat niet ernstig kan geloofd worden dat het plaatsen van een afsluiting van een lengte van 225 meter op 3,20 meter afstand van de perceelsgrens een dergelijke lastverzwaaring zou uitmaken;

Overwegende dat de eerste rechter derhalve te recht de vordering als ongegrond afgewezen heeft;

Op die gronden,
De Rechtbank,

Bevestigt het bestreden vonnis.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TURNHOUT.

2e Kamer. — 5 mei 1970.

Voorzitter: M. Bijl.

Rechters: M. Finoulst en Mevrouw Wouters.

Openbaar ministerie: Mevrouw Van Leuven.

Advokaten: Mrs. Maerten en Michielsens.

Sociale verzekeringen. — Ziekte en invaliditeit. — K.B. van 6 juni 1966. — Maximumtarieven voor geneesheren. — Fragmentarische vaststelling. — Wettelijk. — Advies van de technische raad voor geneeskundige verstrekkingen. — Niet vereist.

Het K.B. van 6 juni 1966 tot vaststelling van maximumtarieven van honoraria en prijzen voor sommige geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering kon wettelijk fragmentarisch maximumtarieven van honoraria en prijzen voor de geneeskundige verzorging en de verstrekking die bedoeld zijn in de terugbetalingstarieven van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering vaststellen.

Dat K.B. kon wettelijk genomen worden zonder advies van de technische Raad voor geneeskundige verstrekkingen daar het steunt op art. 52 van de wet van 14 februari 1961 die geen gewag maakt van enig in te winnen advies en daar de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen zich niet uitstrekt tot het bepalen in franken van de waarde van de sleutelletter.

Lenders e.a. t./V.

Beklaagd te Mechelen, de 30 september 1968:

Als geneeskundige, aan Lenders Jozef en Willemsen

Karel, rechthebbenden beoogd bij de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, een ereloon te hebben geëist dat de bedragen overschrijdt, bekomen door toekenning van de waarde aan de sleutelletters die voorkomen in het K.B. van 24 december 1963 tot vaststelling van de nomenclatuur der geneeskundige verstrekkingen van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Art. 1, K.B. 6 juni 1966 tot vaststelling van maximumtarieven van honoraria en prijzen voor sommige geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. — Art. 43 wet van 8 april 1965.

Gezien het hoger beroep aangetekend door alle burgerlijke partijen, bij akte van 22 december 1969, en door het Openbaar Ministerie bij akte betekend op 24 december 1969, tegen een vonnis van 16 december 1969, op tegenspraak uitgesproken door de politierechtbank van het kanton Turnhout, waardoor beklagde wegens voormelde tenlastelegging werd vrijgesproken, zonder kosten.

Op burgerlijk gebied

De Rechtbank zich onbevoegd verklaarde om kennis te nemen van de eis der burgerlijke partijen en hen veroordeelde tot de kosten door henzelf veroorzaakt.

Aangezien de beroepen regelmatig en tijdig zijn geschied en dienvolgens ontvankelijk zijn ;

Overwegende dat de verdediging volgende argumentatie ontwikkelt: vooreerst de nietigheid van de dagvaarding, vervolgens de nietigheid van het K.B. van 6 juni 1966 en in laatste instantie ten gronde het niet bewezen zijn van de ten laste gelegde fouten ;

Wat betreft de nietigheid van de dagvaarding

Overwegende dat de dagvaarding verkeerdelijk de feiten situeert « te Mechelen op 30 september 1968 » dit is de plaats en datum van de kennisgeving door de mutualiteitsverbond bij haar schrijven aan de heer Prokureur des Konings, in plaats van « te Turnhout op 14 maart 1968 en 12 juli 1968 » ;

Overwegende dat het hier gaat om een klaarblijkelijke materiële vergissing, welke gerektificeerd kan en moet worden, vermits het strafrechterlijk vooronderzoek met de ondervraging van beklagde niet de minste twijfel kan laten dat het wel degelijk om feiten, te Turnhout op 14 maart 1968 en 12 juli 1968 gaat, terwijl de rechten van de verdediging geenszins geschonden zijn, daar beklagde ook bij de behandeling der zaak zich niet heeft kunnen vergissen nopens de werkelijke feiten, welke hem ten laste worden gelegd ;

Wat betreft de nietigheid van het K.B. van 6 juni 1966

Overwegende dat beklagde twee gronden van nietigheid voorhoudt, nl. een strijdigheid van het K.B. van 6 juni 1966 met artikel 52 van de wet van 14 februari 1961 en artikel 6 van de grondwet en vervolgens een gebrekkelijke vormelijkheid bestaande in de afwezigheid van het advies van de bevoegde technische raad, zoals voorzien bij artikel 24 van de wet van 9 augustus 1963, gewijzigd bij artikel 11 van de wet van 24 december 1963, welke verwijst naar de bij artikel 12/6° gestelde voorwaarden ;

1. Overwegende dat de basis van het K.B. van 6 juni 1966 gelegen is in artikel 52 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel ;

Overwegende dat de beklagde inderdaad voorhoudt dat de Koning hierdoor enkel de bevoegdheid zou hebben algemeen geldende maximum-tarieven van honoraria en prijzen voor geneeskundige verzorging en verstrekkingen

uit te vaardigen voor het ganse grondgebied van het rijk en voor alle zorgenvestrekters en alle rechthebbenden, doch niet om hetzij voor sommige verzorgingen maximum-ereloon-tarieven vast te stellen, hetzij voor bepaalde verstrekkingen van zorgen de honoraria vast te leggen, hetzij regionaal de erelonen en prijzen te blokkeren, hetzij voor de prestaties van sommige categorieën van rechthebbenden de erelonen aan maximumtarieven te onderwerpen ;

Overwegende dat de nederlandse tekst van de wet, verduidelijkt door de memorie van toelichting door de regering op 4 november 1960 neergelegd (Titel III - Sociale Voorzorg en Huisvesting - Hoofdstuk I - blz. 26 - Kamer van Volksvertegenwoordigers) en door werkzaamheden in de Commissie (Parl. bescheiden - Kamer van Volksvertegenwoordigers - 699 (1959-1960 nr. 26 blz. 33) op afdoende wijze aantoonde dat het de wil van de wetgever is de Koning te machtigen om ook fragmentarisch maximumtarieven vast te stellen van honoraria en prijzen voor de geneeskundige verzorging en verstrekkingen die zijn bedoeld in de terugbetalingstarieven van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering ;

Overwegende bijgevolg dat het K.B. van 6 juni 1966 wel rechtmatig maximum tarieven mocht bepalen voor zekere categorieën van sociaal verzekerden, overeenkomstig art. 52 van de wet van 14 februari 1961 ;

2. Overwegende dat de beklagde vervolgens de nietigheid van het Koninklijk Besluit inroept, daar het niet genomen zou zijn geworden met inachtneming van alle wettelijke voorschriften ;

Overwegende dat deze betwisting haar oorsprong vindt in volgende wettelijke bepalingen :

— art. 24 van de wet van 9 augustus 1963, zoals vervangen door artikel 11 van de wet van 24 december 1963 bepaalt ;

« De Koning stelt de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen vast. Die nomenclatuur somt die verstrekkingen op, bepaalt hun betrekkelijke waarde en stelt met name haar toepassingsregelen vast alsmede de bewaaming vereist van de persoon die gemachtigd is om elk van de verstrekkingen te verrichten. De Koning kan in genoemde nomenclatuur wijzigingen aanbrengen onder de in artikel 12, 6° gestelde voorwaarden. » ;

Overwegende dat het voormeld artikel 12,6 der wet van 9 augustus 1963 luidt :

« Het beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging: 6° stelt de Koning, op voorstel of advies van de bevoegde technische raden, de wijzigingen voor in de in artikel 24 bedoelde nomenclatuur van geneeskundige verstrekkingen ».

Overwegende dat het nu wel vaststaat dat het K.B. van 6 juni 1966 na vaststelling van de afwezigheid van een akkoord, wel het advies heeft ingewonnen van het Beheerscomité van de Algemene Raad van het Nationaal Instituut voor ziekte en invaliditeit en van de Raad van State, doch niet van de voormelde technische raden ;

Overwegende vooreerst dat dient opgemerkt te worden dat de basis van kwestieus K.B., nl. art. 52 van de wet van 14 februari 1961 geenszins gewag maakt van enig in te winnen advies, doch enkel van de vaststelling van de afwezigheid van akkoord, hetgeen in casu geschied is ;

Overwegende dat het evident is dat de vormvoorschriften van voormeld art. 12/6 van de wet van 9 augustus 1963 van beperkende interpretatie zijn, zodat het advies van de bevoegde technische raad slechts vereist is ingeval de nomenclatuur gewijzigd wordt ;

Overwegend nu dat de nomenclatuur, zoals hoger vermeld, slechts volgende elementen bevat: 1. de verstrekkingen ; 2. de betrekkelijke waarde ; 3. de toepassingsregelen ; 4. de vereiste bekwaamheid ;

Overwegende dat het K.B. van 24 december 1963 tot vaststelling van de nomenclatuur voormelde elementen na-

der definieert en omschrijft en artikel 1 par. 1, 2 en 3, waarin vooral belangrijk is volgende twee gegevens :

— de betrekkelijke waarde van elke verstreking wordt bepaald door een coëfficiëntgetal en niet door de sleutelletter ;

— de sleutelletter is een teken waarvan de waarde in franken bij overeenkomst wordt bepaald ; deze waarde kan voor elke sleutelletter verschillen ;

Overwegende dat deze analyse van de nomenclatuur toelaat te besluiten dat de bepaling in franken van de waarde van de sleutelletter niet behoort tot de nomenclatuur ;

Overwegend dat het kwestieus K.B. van 6 juni 1966 nu de maxima-tarieven voor de gerechtigden bepaalt verwijzend naar de nomenclatuur met toebedeling enkel van een verschillende waarde in franken aan de sleutelletters ;

Overwegend dat hierdoor de 4 hogervormelde elementen van de nomenclatuur geenszins gewijzigd worden, vermits het hier enkel gaat om een bepaling in franken van de waarde van de sleutelletter, hetgeen buiten de nomenclatuur ligt, met handhaving van de elementen zoals verstrekingen, betrekkelijke waarde, toepassingsregelen en bewaking ;

Overwegende dat waar het vaststaat, zoals reeds vermeld, dat de Koning gemachtigd is de maximum-tarieven te bepalen, en waar het eveneens evident is dat een dergelijke bepaling uiteraard moeilijk en ingewikkeld voorkomt, het toch gepast voorkomt te dien einde beroep te doen op een reeds voorafbestaand technisch middel, nl. de nomenclatuur ;

Overwegende overigens dat het K.B. van 24 december 1963 een gans andere verhouding viseert en doeleinden beoogt dat het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966, welk enkel de verhouding geneesheer-patiënt viseert ter bepaling van maxima-honoraria ;

Overwegende bijgevolg dat het K.B. van 6 juni 1966 het advies van de technische raad niet behoefde en bijgevolg wel wettelijk is ;

Overwegende overigens dat het K.B. van 10 april 1969, hetwelk het K.B. van 6 juni 1966 opheft, eveneens zonder advies van de technische raad werd uitgevaardigd met evenwel een vermelding van de nomenclatuur, doch enkel en louter ten titel van verwijzing ;

Wat de grond betreft :

Overwegend dat het hier in casu gaat om twee patiënten, welke gepensioneerd waren ;

Overwegende echter dat het K.B. van 27 december 1965 ter omschrijving van de art. 25 en 33 van de wet van 9 augustus 1963, het jaarbedrag van de inkomens van de gepensioneerden bepaalt, in die zin dat een persoon geen gerechtigde in de zin van de wet is louter en alleen door de kwaliteit van gepensioneerd te bezitten, doch tevens door een begrenzing van het jaarlijks inkomen

Overwegende dat het hier nu niet gaat om het technisch procédé van de kleefbriefjes, zoals voorzien bij K.B. van 27 december 1965, in de verhouding geneesheer-patiënt, waardoor de gerechtigde zijn vereiste hoedanigheid kenbaar maakt, doch wel om een onderzoek naar het bewijs van al de constitutieve elementen van een misdrijf bij de berechting van de beklagde ;

Overwegende dat in het strafdossier enkel in het schrijven van de mutualiteit van 30 september 1968 voorkomt dat het gaat om 2 patiënten welke gepensioneerd zijn zonder enige verdere aanduiding nopens het jaarlijks inkomen ;

Overwegende bijgevolg dat vooralsnog het bewijs niet geleverd wordt dat voormelde patiënten de hoedanigheid van « rechthebbenden » bezitten, zodat één der constitutieve elementen van het ten laste gelegde misdrijf niet bewezen is ; (Cassatie 10.6.1968 nr. 8939) ;

Overwegende bijgevolg dat de andere argumenten van beklagde niet verder dienen onderzocht te worden ;

Gezien artikels 172, 174, 205, 209, 210, 211 van het Strafvorderingswetboek ; 191 van het Strafvorderingswetboek ; 2, 11, 12, 14, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41 der wet van 15 juni 1935 ; 3, 4 van de wet van 17 april 1878 ;

*Om deze redenen,
De rechtbank,*

zetelende in graad van beroep, vonnissende op tegenpraak ;

Verklaart de beroepen ontvankelijk, doch ongegrond ;
Bevestigt het vonnis a quo.

Laat de kosten van de openbare aktie in hoger beroep ten laste van de Staat, en veroordeelt de burgerlijke partijen ieder tot de door hen veroorzaakte kosten in graad van beroep.

NOOT. — Er is cassatieberoep. Verg. het eveneens in dit nummer opgenomen vonnis van de Correctionele Rechtbank te Mechelen van 6 februari 1960.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE MECHELEN

6 februari 1970.

Voorzitter : M. Kiekens.

Rechters : M.M. Lowagie en Peeters.

Openbaar Ministerie : D. Dieudonné.

Advocaten : Mrs. Maerten, Verdoodt loco Van den Heuvel en Van de Castele.

Sociale verzekeringen. — Ziekte en invaliditeit. — K.B. van 6 juni 1966. — Maximumtarieven voor geneesheren. Fragmentarische vaststelling. — Wettelijk. — Zonder advies van het beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging. — Onwettelijk.

Het K.B. van 6 juni 1966 tot vaststelling van maximumtarieven van honoraria en prijzen voor sommige geneeskundige verstrekingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering kon wettelijk fragmentarisch maximumtarieven van honoraria en prijzen voor de geneeskundige verzorging en de verstrekingen die bedoeld zijn in de terugbetalingstarieven van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering vaststellen.

Dat K.B. is echter onwettelijk wegens een vormgebrek, daar het een wijziging van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekingen invoert zonder advies van het beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging.

Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten e.a.
t./ z.

Gezien de beroepen ingediend door het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten, Bal, de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten en de heer Procureur des Konings, respectievelijk bij akte van 6 mei 1968, 6 mei 1968, 6 mei 1968 en 7 mei 1968, tegen een vonnis van de Politie rechtbank van Mechelen- Zuid dd. 24 april 1968 op tegenspraak gewezen waarbij :

de Rechtbank vaststelt dat het K.B. van 6 juni 1966 onwettelijk is en door de Rechtbank niet kan toegepast worden,

en de beklagde ontslaat van alle vervolgingen tegen hem ingespannen op grond van dit K.B. en hem buiten zake stelt zonder kosten en de kosten ten laste van de Staat legt,

en waarbij de Rechtbank zich onbevoegd verklaart om te kennen van de eisen der burgerlijke partijen en deze veroordeelt tot de kosten hunner aanstelling ;

uit hoofde van :

Beklaagd te Mechelen, zelfde kanton, tussen 12 januari en 27 januari 1967 :

Als geneesheer aan vrije of verplicht verzekerde, behorende tot de categorie W.I.G.W. (weduwen, invaliden, gepensioneerden, wezen) zoals beschreven in de wetten op het stuk, op zijn raadpleging en bij huisbezoeken hogere honoraria te hebben aangerekend dan wettelijke toegelaten, hetzij 80 fr. en 130 fr. in de plaats van respectievelijk 70 fr. en 125 fr. Weze volgende vastgestelde inbreuken bij : (.....)

art. 103/C wet van 9/8/1963 zoals gew. bij art. 43 wet van 8/4/1965 ; K.B. 6/6/1966 ;

Aangezien de beroepen regelmatig zijn in de vorm ;

Ontvangt genoemde beroepen, en er recht op doende ;

Overwegende dat voor wat de feiten betreft vóór 6 februari 1967 de verjaring der strafvordering regelmatig werd gestuit, en voor de vervolgte feiten de verjaring der strafvordering nog niet is ingetreden ;

Overwegende dat beklagde de onwettelijkheid inroept van het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966, omdat volgens hem de Koning daarbij de hem door de wet verleende bevoegdheid zou zijn te buiten gegaan ;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 gesteund is op artikel 52 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel ;

Overwegende dat de beklagde voorhoudt dat het voormeld artikel 52 aan de Koning enkel de bevoegdheid geeft algemeen geldende maximum-tarieven van honoraria en prijzen voor geneeskundige verzorging en verstrekkingen uit te vaardigen voor gans het grondgebied van het rijk en voor alle zorgenverstrekkers en alle rechthebbenden, doch niet om, hetzij voor sommige verzorgingen maximumtarieven vast te stellen, hetzij voor bepaalde verstrekkers van zorgen de honoraria vast te leggen, hetzij regionaal de prijzen te blokkeren, hetzij voor de prestaties van sommige categorieën van rechthebbenden de erelonen aan maximumtarieven te onderwerpen ;

Overwegende dat hij zich voor zijn stelling beroept op de franse tekst van het voormeld artikel 52 waarin onder meer staat : « ..., le Roi peut..., fixer les tarifs maxima d'honoraires et de prix... » en desbetreffend beweert dat het lidwoord « les » dat het woord « tarifs » voorafgaat betekent dat de Koning de bedoelde maximumtarieven slechts ineens en globaal allemaal mag vaststellen ;

Overwegende dat echter in de nederlandse tekst van het voornoemd artikel 52 desbetreffend staat : « ... kan de Koning, ..., maximumtarieven van honoraria en prijzen vaststellen. »

Overwegende dat in de nederlandse tekst derhalve geen lidwoord staat voor de bewoordingen « maximumtarieven en prijzen » ;

Overwegende dat derhalve bij dit verschil tussen de nederlandse en de franse tekst van voornoemd artikel 52 de werkelijke wil van de wetgever dient nagegaan ;

Overwegende dat uit de voorbereidende parlementaire handelingen overduidelijk blijkt dat de wetgever beoogde aan de Koning de macht te verlenen maximumtarieven van honoraria en prijzen vast te stellen voor geneeskundige verzorgingen en verstrekkingen die bedoeld zijn in de terugbetalingstarieven van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, en zulks niet noodzakelijk voor alle tegelijk ;

Overwegende dat inderdaad in de memorie van toelichting door de regering op 4 november 1960 neergelegd ter Kamer der Volksvertegenwoordigers, voorafgaande aan de betrokken wet onder meer te lezen staat :

« Titel III - Sociale Voorzorg en Huisvesting - Hoofdstuk I, ziekte en invaliditeitsverzekering, op bladzijde 26 : De regering legt bijzonder de nadruk op haar wil, dat het uiteindelijk zal komen tot overeenkomsten tussen het medisch korps en de verzekering. Voor het geval men niet tot overeenkomsten zou komen, en aangezien het absoluut noodzakelijk is dat de samenwerking volgens regelen geschiedt, voorziet de regering voor sommige prestaties in de invoering van tariefregelen, een maand na de bekendmaking van onderhavige wet in het Staatsblad, Parlementaire bescheiden - Kamer der Volksvertegenwoordigers 649 (1959-1960) - nr. 1, blz. 26, en verder : « De toestand zo zijnde, meent zij, dat het in het belang zelve van de werking van de verzekering nodig wordt over de vereiste macht te beschikken om op eigen gezag tarieven van honoraria en prijzen vast te stellen, en in de eerste plaats voor sommige prestaties, waarvan de frekwentie al te hoog oploopt... » (Parlem. Besch. Kamer van Volksvertegenwoordigers - 649 (1959-1960) - Nr. I, blz. 30) ;

Overwegende dat verder desbetreffend in de commissie werd gepreciseerd : « Bij deze gelegenheid herhaalt de Minister dat het er niet om gaat op alle prestaties ineens een tarifiering toe te passen, maar voorlopig enkel op die waarvan een buitengewone toename te bespeuren valt... » (Parl. Bescheiden, Kamer van Volksvertegenwoordigers - 699 (1959-1960) - nr. 26 blz. 33) ;

Overwegende dat derhalve uit dit alles afdoende blijkt dat het met voormeld uiteindelijk artikel 52 de wil van de wetgever was de Koning te machtigen ook fragmentarisch maximumtarieven vast te stellen van honoraria en prijzen voor de geneeskundige verzorging en de verstrekkingen die zijn bedoeld in de terugbetalingstarieven van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering ;

Overwegende dat de beklagde derhalve ten onrechte beweert dat de bevoegdheid om voor sommige prestaties van sommige zorgenverstrekkers, wanneer deze aan een bepaalde categorie van rechthebbenden worden verstrekt, maximumtarieven van honoraria vast te stellen, slechts door artikel 6 der wet van 7 juli 1966 aan de Koning werd verleend ;

Overwegende dat artikel 6 der wet van 7 juli 1966 tot wijziging van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering weliswaar voorziet dat de Koning ter uitvoering van artikel 52 van de wet van 14 februari 1961 in bepaalde omstandigheden maatregelen kan nemen voor het ganse land of voor bepaalde gewesten, voor alle of bepaalde prestaties en voor alle of bepaalde categorieën van rechthebbenden, doch deze woordelijke precisering van aard om elke betwisting desbetreffend uit te sluiten of met het oog op het uitsluiten van zulke betwisting zulks niet indruist tegen de duidelijke wil van de wetgever nopens het voordien uitgevaardigd voornoemd artikel 52 ;

Overwegende dat de beklagde ook voorhoudt dat de wettelijke vormvoorschriften vereist tot het uitvaardigen van het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 niet werden nageleefd, bij gebrek aan voorafgaand voorstel of advies van de bevoegde technische raad ;

Overwegende dat artikels 24 der wet van 9 augustus 1933 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering zoals het werd vervangen door artikel II der wet van 24 december 1963, als volgt luidt :

« De Koning stelt de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen vast.

« Die nomenclatuur somt die verstrekkingen op, bepaalt hun betrekkelijke waarde en stelt met name haar toepassingsregelen vast alsmede de bekwaming vereist van

de persoon die gemachtigd is om elk van de verstrekkingen te verrichten.

«De Koning kan in genoemde nomenclatuur wijzigingen aanbrengen onder de in artikel 12, 6° gestelde voorwaarden.»;

Overwegende dat het voormeld artikel 12, 6 der wet van 9 augustus 1963 luidt:

«Het beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging:

« ...

«6° stelt de Koning, op voorstel of advies van de bevoegde technische raden, de wijzigingen voor in de in artikel 24 bedoelde nomenclatuur van geneeskundige verstrekkingen.»;

Overwegende dat weliswaar door artikel I der wet van 7 juli 1966 in de wet van 9 augustus 1963 een artikel 124bis werd ingevoegd, luidende als volgt:

«In afwijking van de artikelen 12, 4° en 6°, 16, tweede lid, en 24, derde lid, kan de Koning, nadat het advies van de technische raden, zo er voorhanden zijn, en van het Beheerscomité van de Dienst voor geneeskundige verzorging werd ingewonnen, wijzigingen aanbrengen in:

a) de voorwaarden waarvan de terugbetaling van de in artikel 23 bedoelde geneeskundige verstrekkingen afhangt;

b) de nomenclatuur van de in artikel 23, 4°, bedoelde geneeskundige verstrekkingen.

c) de toepassingsregelen van de nomenclatuur van de overige geneeskundige verstrekkingen.

«De Minister van Sociale Voorzorg kan de termijn bepalen binnen welke deze adviezen dienen te worden uitgebracht. Zo deze adviezen niet binnen de aldus bepaalde termijn zijn verstrekt, worden zij geacht te zijn uitgebracht.»;

Overwegende dat echter het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 in het Belgisch Staatsblad van 8 juni 1966 werd bekendgemaakt en krachtens zijn artikel 9 in werking trad op dezelfde dag waarop het in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt, op een ogenblik dus dat de latere wet van 7 juli 1966 nog niet van kracht was;

Overwegende dat de uitvaardiging van het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 derhalve alleszins niet kan gesteund zijn noch gesteund is op de wet van 7 juli 1966;

Overwegende dat de Koning ten tijde van het uitvaardigen van het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 echter enerzijds krachtens artikel 52 der wet van 14 februari 1961 de in dit artikel 52 bedoelde maximumtarieven mocht vaststellen zoals hiervoren reeds besproken en zulks bij gebreke van door de Minister van Sociale Voorzorg goedgekeurde overeenkomsten of verbintenissen, en anderzijds krachtens de wet van 9 augustus 1963 ook de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen mocht wijzigen, doch zulks enkel op voorstel van het beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging en mits voorstel of advies daaromtrent van de bevoegde technische raad;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 enkel maximumtarieven vaststelt aan de hand van in de bestaande nomenclatuur opgesomde sleutelletters, en uit de overwegingen van het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 uitdrukkelijk blijkt en wordt vastgesteld dat er alsdan geen tariefakkoord of verbintenissen bestonden;

Overwegende dat er door geen enkele wet aan de Koning verbod werd opgelegd zich te bedienen van de bestaande nomenclatuur en er in voorkomende sleutelletters om de maximumtarieven vast te leggen;

Overwegende dat echter onbetwistbaar de betrekkelijke waarde der sleutelletters N en K vernoemd in het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966, werd gewijzigd door dit Koninklijk Besluit, vermits zij erdoor een wisselende waarde krijgen naar gelang zij worden toegepast op een verstrekking aan bepaalde begunstigden of niet;

Overwegende dat derhalve alleszins de betrekkelijke waarde van sleutelletters door het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 werd gewijzigd en deze betrekkelijke waarde der sleutelletters tot de nomenclatuur behoort en uit de combinatie van artikels 24 der wet van 9 augustus 1963 vervangen door artikel II der wet van 24 december 1963 en van artikel 12, 6° der wet van 9 augustus 1963 blijkt dat een dergelijke wijziging diende te gebeuren op voorstel van het beheerscomité van de dienst voor geneeskundige verzorging en mits voorstel of advies van de bevoegde technische raad;

Overwegende dat uit de tekst van het Koninklijk Besluit wel blijkt dat vooraf het gemotiveerd advies werd ingewonnen van het beheerscomité van de Dienst voor geneeskundige verzorging van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering, het advies van de algemene raad van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering en het advies van de Raad van State;

Overwegende dat uit het Koninklijk Besluit derhalve niet blijkt dat het beheerscomité de dienst voor geneeskundige verzorging zijn voorstel of advies aan de Koning gaf na voorstel of advies van de bevoegde technische raad, en ook niet dat de Koning zelf het advies van de bevoegde technische raad vooraf zou hebben ingewonnen;

Overwegende dat op 6 juni 1966 nochtans de medische raad reeds was opgericht;

Overwegende dat derhalve het Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 niet genomen werd met inachtneming van de voorgeschreven wettelijke voorschriften en dienvolgens onwettelijk is;

Overwegende dat weliswaar een latere wet van 7 juli 1966 in haar artikel I, in de wet van 9 augustus 1963 dan ingevoegd als artikel 24bis, heeft bepaald dat de Koning in afwijking van de artikelen 12, 4°, 6°, 16, tweede lid en 24, derde lid, der wet van 9 augustus 1963, wijzigingen kan aanbrengen, onder meer in de nomenclatuur van de in artikel 23, 4° van laatstgenoemde wet bedoelde geneeskundige verstrekkingen, nadat het advies van de technische raden, zo er voorhanden zijn, en van het Beheerscomité van de Dienst voor geneeskundige verzorging werd ingewonnen;

Overwegende dat deze wet van 7 juli 1966 krachtens haar artikel 9 in werking trad de dag waarop zij in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt, zijnde op 15 juli 1966;

Overwegende dat deze wet van 7 juli 1966 echter de Koning toelaat vanaf 15 juli 1966 door een nieuw Koninklijk Besluit de nomenclatuur te wijzigen zonder het advies in te winnen van een technische raad, wanneer deze niet voorhanden is, doch geenszins het reeds voordien onwettelijk genomen Koninklijk Besluit van 6 juni 1966 wettelijk maakt, ook niet voor de periode vanaf 15 juli 1967;

Overwegende dat het derhalve overbodig is de verder door de partijen ontwikkelde middelen te onderzoeken en het vonnis waartegen beroep in zijn geheel dient bevestigd te worden, behalve wat betreft de kosten der strafvordering, die niet ten laste van de Staat mogen gelegd worden, vermits de openbare partij niet tot deze kosten mag veroordeeld worden, doch deze kosten wel ten laste van de Staat mogen en dienen gelaten;

Om deze redenen,

Gezien de artikels 11, 12, 14, 31, 32, 34, 35, 36, 40 en 41 der wet van 15 juni 1935, waarvan de Voorzitter de beschikkingen heeft aangegevoerd;

Rechtdoende op tegenspraak :

Bevestigt het vonnis waartegen beroep op strafgebied, behalve wat betreft de kosten, en desbetreffende alleen het vonnis waartegen beroep hervormend :

Laat de kosten der strafvordering van beide aanleggen ten laste van de Staat ;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep op burgerlijk gebied en veroordeelt de burgerlijke partijen tevens tot de door hen gedane kosten in beroepsaanleg ;

Belast het Openbaar Ministerie met de uitvoering van het tegenwoordig vonnis wat hem betreft.

NOOT: Er is voorziening in cassatie. Verg. het vonnis van de Correctionele Rechtbank te Turnhout van 5 mei 1970, dat ook in dit nummer is opgenomen.

VREDEGERECHT ANTWERPEN

2de Canton. — 28 augustus 1970.

Vrederechter (plv.): Mr. E. Lauwers.
Advocaten: Mrs. Schoups en Speyer.

Zegellegging. — Verzet tegen zegellegging. — Nietigheid procedure wegens ontbrekende vermelding in inleidend exploit. — Termijn voor nemen van besluiten. — Toepassing van art. 748 G.W. — Bevoegdheid van de vrederechter bij verzet tegen eenzijdig verzoekschrift. — Toepassing van art. 1033 G.W. — Principe van zegellegging bij derden. — Handlichting van verzegeling zonder inventaris.

1. *De in art. 42, 2° van het G.W. voorziene nietigheid van het exploit van betekening ingeval van niet-vermelding van het H.R. is niet van openbare orde en dient onderzocht binnen het kader van art. 860 en 861 G.W.*

Indien het geschil geen handelsgeschil is, kan deze niet-vermeding de belangen niet schaden van verweerster en is de exceptie ongegrond.

2. *De in art. 748 G.W. voorziene termijn voor het nemen van conclusies kan worden gewijzigd indien een hoogdringende behandeling als noodzakelijk voorkomt.*

3. *Het recht op verzet tegen zegellegging vindt zijn oorsprong in art. 1033 G.W.; de verzegeling gevorderd zijnde op eenzijdig verzoekschrift. De Vrederechter door wie de verzegeling werd bevolen is bevoegd om over het verzet te kennen. Het recht op eerbiediging van het privé-leven, het eigen patrimonium en de zaken van een persoon, omschrijven voldoende het belang vereist tot het recht op dit verzet.*

4. *Uit de besprekingen van het G.W. blijkt duidelijk dat het de bedoeling is geweest van de wetgever de zegellegging in handen van derden mogelijk te maken, indien deze derden goederen, behorend aan de gemeenschap, onder zich houden.*

5. *De onder het regime van scheiding van goederen gehuwde vrouw kan geen verzegeling vragen ter bewaring van haar eigen goederen. Daar waar zij enerzijds krachtens art. 1536 B.W. het beheer en de vrije beschikking over haar eigen goederen heeft, voorziet anderzijds art. 1148 G.W. dat verzegeling slechts mogelijk is waar het goederen betreft behorend tot een gemeenschap, een nalatenschap of een onverdeeldeid.*

6. *Zegellegging kan niet worden toegestaan indien zij uitsluitend tot doel heeft, de man et treffen in zijn rechten van beheer.*

Lipschutz t./Stern.

Overwegende dat de eis strekt ten einde voor recht

te horen zeggen dat Ons bevel van 14 augustus 1970 teniet zal gedaan worden en tot handlichting van de zegels gelegd op 14 augustus 1970; het te vellen vonnis uitvoerbaar te horen verklaren bij voorrang, trots alle verhalen en zonder borgstelling;

Overwegende dat verweerster op 14 augustus 1970 een verzoekschrift heeft aangeboden tot verzegeling van, 1° het lokaal en de burelen door Lipschutz Barachisius en door Lipschutz Salomon alsook door de Pvba. Analbert gehuurd in het gebouw Pelikaanstraat 86, te Antwerpen; 2° op de brandkoffers — safes van Lipschutz Barachisius, van verweerster zelf, van Lipschutz Salomon en van de Pvba. Analbert in verschillende banken.

Overwegende dat bij bevel van 14 augustus 1970 zijn beslisten tot verzegeling over te gaan om reden dat het ons toescheen dat een ernstig belang gemoeid was met de gevraagde bewaringsmaatregel;

Overwegende dat aldus op 14 augustus 1970 tot de gevraagde zegeling werd overgegaan.

1. Ontvankelijkheid van de vordering

Overwegende dat verweerster de nietigheid van het inleidend exploit inroept op basis van artikel 43, sub 2° van het G.W.;

Dat dit artikel inderdaad voorziet in 2° dat op straffe van nietigheid de naam, voornaam, het beroep, de woonplaats en in voorkomend geval de hoedanigheid en de inschrijving in het handelsregister moeten vermeld worden;

Dat het inleidend exploit het H.R. van aanlegger niet vermeldt;

Dat deze nietigheid echter geen, van openbare orde zijnde, volstrecte, nietigheid is;

Dat in het kader van de artikels 860 en 861 van het G.W. dient onderzocht of het aangeklaagde verzuim de belangen schaadt van de partij die de exceptie opwerpt;

Dat het inleidend exploit de naam, voornaam, geboortedatum en het beroep van verzoeker vermeldt;

Dat het hier geen handelsgeschil betreft en de vermelding van het handelsregister in deze dan ook van generleij dienstig belang kan zijn;

2. Vraag tot uitstel ingevolge toepassing art. 748 G.W.

Overwegende dat verweerster zich beroept op artikel 748 G.W. en voorhoudt over 1 maand te kunnen beschikken voor het nemen van besluiten;

Dat de zaak zoals wordt voorgehouden door verweerster niet werd behandeld op de inleidende zitting doch wel op een bepaalde datum werd gesteld t.t.z. op 26 augustus 1970, zodat artikel 735 kan toegepast worden;

Dat het laatste lid van artikel 748 overigens voorziet dat, wanneer de omstandigheden van de zaak dit rechtvaardigen de termijnen voor het nemen van conclusies kunnen gewijzigd worden door de rechter;

Dat de zegels werden gelegd op talrijke bankkoffers en op bureelmeubelen;

Dat verzoeker moet kunnen beschikken over talrijke zaken die zich in deze koffers en meubelen bevinden;

Dat een hoogdringende behandeling van de zaak ons als noodzakelijk voorkomt en wij derhalve van oordeel zijn dat de omstandigheden van de zaak ons toelaten de in artikel 748 G.W. vermelde termijn te wijzigen;

Dat artikel 741 G.W. deze wijziging in de termijn niet in de weg staat;

3. Onbevoegdheid

Overwegende dat verweerster verder beweert dat wij niet bevoegd zouden zijn om reden dat wij in dit geval zouden aanvaarden dat een « feitelijkheid » werd gepleegd door de ene echtgenoot tegenover de andere;

Dat in dit geval de heer Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg uitsluitend bevoegd zou zijn ;

Overwegende dat verzet betekend werd en dit verzet steunt op de bewering dat verweerster destijds geen recht had om de verzegeling te bekomen ;

Dat ons dus niet gevraagd wordt tussen te komen om bepaalde feitelijkheden op te lossen ;

Dat artikel 1033 G.W. voorziet dat al wie niet in de zaak is tussengekomen bij de behandeling van een vordering op eenzijdig verzoekschrift het recht heeft verzet te doen tegen de beslissing die zijn rechten benadeelt ;

Overwegende dat wij aldus bevoegd zijn over de zaak te oordelen ;

Dat indien het moest bevonden worden dat geen recht tot verzegeling voorhanden was, de intrekking van die maatregel een volstrekt recht van aanlegger uitmaakt ;

Dat het recht op eerbiediging van de geheimhouding van privéleven, het eigen patrimonium en de zaken van een persoon het belang voldoende omschrijft (cfr. VS 2° kanton Anagnostopoulos c/ Detroch de dato 21 april 1970 onuitgegeven) ;

4. Wat de grond van de zaak betreft

Overwegende dat verweerster terecht beweert dat wij ons terug moeten plaatsen in de toestand zoals die was op 14 augustus 1970 zegge het tijdstip van bevel tot verzegeling ;

Dat alsdan verweerster eiste dat zegels zouden gelegd worden ter bewaring harer rechten ;

Dat partijen gehuwd zijnde onder het regime van scheiding van goederen bij akte van Notaris Geudens te Antwerpen, in onenigheid leven sinds juli 1970 en feitelijk gescheiden zijn ;

Overwegende dat verweerster ons voorhield dat een halssnoer ter waarde van 3.900.000 fr. onvindbaar was en dit halssnoer zich waarschijnlijk bevond in de plaatsen door haar opgesomd ;

Dat verder haar echtgenoot een check heeft verzilverd, haar toebehorend en door haar gerugtekend ;

Dat zij, ter vrijwaring harer rechten, wenste dat de handelsboeken waarin deze verrichting zou zijn ingeschreven niet zouden verdwijnen ;

Overwegende dat het ons aldus in het licht van de ons, uiteraard, eenzijdig verstrekte inlichtingen gewettigd voorkwam over te gaan tot verzegeling ;

Dat bovendien een uiterst delikaat probleem diende opgelost, te weten, of tot verzegeling kon en mocht overgegaan worden bij derden, in casu de broeder van verzoeker Lipschutz Salomon en de Pvba. Analbert,

Dat waar dit principe onder het regime van de vroegere procedure zeer omstreden was (cfr. Luik 28-12-1909 Pas. 1911 II, 32 Brussel 2 maart 1899 Ann. noot 1900 p. 64) het G.W. deze aangelegenheid oplost ;

Dat in de bespreking van het G.W. door de heer Van Reepinghen duidelijk blijkt dat het de bedoeling van de wetgever is geweest dat verzegeling zeker zou mogelijk zijn bij een derde die titels, sommen of waarden van de onverdeeldheid onder zich houdt ;

Overwegende dat het ons nochtans vóór de verzegeling noodzakelijk toescheen de bewijzen hiervan te onderzoeken en dat aldan is gebleken dat de gebroeders Lipschutz elkaar wederzijds volmacht verleend hebben tot het openen van gemelde koffers zodat het zeer goed mogelijk was dat de goederen in de koffers van een broeder van verzoeker gedeponereerd waren ;

Dat een gelijkaardige toestand zich voordeed tegenover de Pvba. Analbert ;

Overwegende dat thans door verzoeker beweerd wordt dat de rechten van verweerster nooit in gevaar geweest zijn om reden dat het halssnoer een stuk uit de handelsstock zou zijn en dat de check van 5.000.000 fr. vrijwillig

aan verzoeker werd afgegeven ;

Dat verder tijdens de debatten en in besluiten door aanlegger wordt voorgehouden dat voldoende financiële waarborgen voorhanden waren om de rechten van verweerster te vrijwaren ;

Overwegende dat reeds op 14 augustus 1970 dame Stern in ieder geval wist dat zij aan haar echtgenoot de som van 6.000.000 frank verschuldigd was ingevolge lening ;

Dat de akte van deze lening ons ter zitting werd voorgelegd en dat zelfs wordt beweerd doch niet bewezen dat hiervoor een hypothecaire inschrijving werd genomen in het voordeel van aanlegger op een onroerend goed van verweerster gelegen in de Sorbenlaan te Wilrijk ;

Dat bovendien haar een bankwaarborg wordt gegeven ter waarde van 8.900.000 frank bij de N.V. Amsterdamse Bank voor België, waarborg die luidt «De Amsterdamse Bank voor België N.V. garandeert hiermede de uitbetaling door de heer Barachisius Lipschutz van een bedrag ad B.F. 8.900.000.- aan zijn echtgenote geboren Anna Stern, voor het geval hetzij door een definitief vonnis, hetzij door accoord tussen beide partijen is uitgemaakt, dat mevrouw Anna Stern gerechtigd is dusdanig bedrag te ontvangen ; Deze garantie is geldig tot 25 augustus 1972 ; »

Overwegende dat deze garantie weliswaar slechts op 25 augustus 1970 werd afgeleverd ;

Dat het ons voorkomt dat deze slechts gegeven werd om reden dat de heer Lipschutz zéér welstellend is en voldoende waarborgen biedt tot dekking dezer waarborg ; dat deze welstand en de handelswaarborgen zeker ook bestonden op 14 augustus 1970 en niet plots op acht dagen zijn tot stand gekomen ;

Overwegende dat oorspronkelijk verzoekster in haar inleidend rekwest uitdrukkelijk de verzegeling vroeg ter beveiliging van twee duidelijk omschreven zaken, 1° het halssnoer, 2de check of het bewijs van het bestaan ervan en de verzilvering ;

Dat wat het halssnoer aangaat eerst en vooral dient vastgesteld dat niet bewezen is dat dit het eigendom is van dame Stern ;

Dat de als bewijs voorgelegde verzekeringspolis eerder het tegendeel doet vermoeden vermits de polis op beider naam werd afgesloten en het vermoeden doet ontstaan dat het eigendom van beide partijen is ;

Dat derhalve zo de zegellegging oorspronkelijk als gegronnd voorkwam thans moet vastgesteld worden dat reeds op 14 augustus 1970 de rechten van verweerster voldoende gewaarborgd waren om hogervermelde redenen ;

Dat het ons thans voorkomt dat de vraag tot verzegeling voor zover het eerste punt namelijk het halssnoer aangaat niet gewettigd was vermits de tegenwaarde ervan ruimschoots gedekt is door enerzijds het bestaande vorderingsrecht van verweerster op aanlegger anderzijds de duidelijk steeds voorhanden geweest zijnde waarborgen ;

Overwegende dat de gevraagde verzegeling wegens het tweede punt zijnde de rekenplichtigheid van de som van 5.000.000 frank de inschrijving ervan in de handelsboeken slaat op de waarborg van een eigen goed van verweerster ;

Dat is komen vast te staan dat verweerster deze check persoonlijk en vrijwillig aan haar echtgenoot heeft overhandigd ten tijde dat nog geen onenigheid bestond tussen partijen ;

Dat zij het beheer heeft over haar eigen goederen en er krachtens artikel 1536 B.W. de vrije beschikking over had ;

Dat gemeld bedrag of voorwerp noch tot een gemeenschap, een nalatenschap of een onverdeeldheid behoorde en de verzegeling bij toepassing van artikel 1148 G.W. dus niet kon gevraagd ergo toegestemd worden ;

Overwegende dat wij tijdens de debatten de indruk opdeden dat zowel de gevraagde & toegestane verzegeling als huidige procedure andere bedoelingen heeft dan een louter bewaringsmaatregel zoals voorzien in de wet ;

Dat wij verwijzen naar het oordeel van Laurent in Principes de Droit Civil T. 3 p. 307 nr. 268 « Si les intérêts de la femme peuvent être sauvegardés par des mesures moins onéreuses pour le mari que celles prescrites par la loi, le tribunal peut les ordonner et la femme doit s'en contenter, car si elle a le droit de prendre des mesures de conservation, elle n'a pas le droit de vexer inutilement son mari et de lui nuire. » ;

Overwegende dat wij in huidig geschil duidelijk de indruk hebben dat de enige uitsluitende bedoeling van de verzegeling niet een bewarende maatregel is geweest doch een middel tot het bekomen van zaken waarvoor wij noch gevat noch bevoegd zijn ;

Overwegende dat wij niet het recht hebben enige maatregel te treffen die tot uitsluitend doel heeft de man te treffen in zijn rechten van beheer ;

Dat de door verweerster aangehaalde vermenging van partimonia niet als voorwerp van de gevraagde verzegeling werd gesteld en de eventualiteit hiervan dus bij de behandeling van deze vordering niet in aanmerking kan genomen worden vermits verweerster in haar verzoekschrift duidelijk specificieerde dat haar vraag beperkt was tot de hoger gemelde zaken ;

Overwegende dat verweerster terecht zegt dat artikel 1149 G.W. voorziet dat de vraag tot verzegeling mondeling kan geschieden ;

Dat zij hieruit afleidt dat de verklaringen alsdan slechts summier dienen te geschieden ;

Dat, onafgezien de vraag of dit al dan niet zo is, dit in onderhavig geval geen probleem stelt vermits een uitvoerig en duidelijk omlinjd rekwest werd aangeboden en wij ons dus slechts moeten beperken tot het onderzoek betreffende die zaken in het rekwest aangehaald ;

Overwegende dat het verder niet onze taak is in dit geschil te onderzoeken waarom aanlegger een « normale ontzegeling » tracht te vermijden doch uitsluitend of ons bevel tot verzegeling al dan niet gewettigd was ;

Wij, Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak, verklaren aanleggers verzet ontvankelijk en gegrond ; Ons bevel van veertien augustus negentienhonderd zeventig te niet doende, zeggen voor recht, dat handlichting zal gegeven worden van de zegels gelegd volgens ons proces-verbaal van verzegeling van veertien augustus negentienhonderd zeventig.

Bepalen dat wij tot verbreking der zegels zullen overgaan op vier september negentienhonderd zeventig te veertien uur.

Verklaren het vonnis uitvoerbaar niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

EUROPEES RECHT

De werkzaamheden van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
(Week van 26 t/m 31 oktober 1970)

Nr. 25/70

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen deed uitspraak in twee zaken, waarin door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven om een prejudiciële beslissing was gevraagd.

Het ging om heffingen bij invoer en restituties bij invoer van landbouwproducten (zaken 16 en 17/70).

Vervolgens concludeerde de advocaat-generaal K. Roemer in een zaak van de Commissie van de Europese Gemeenschappen tegen de Italiaanse Republiek. Volgens de Italiaanse wet wordt bij invoer van waren wegens « administratieve diensten » een recht van 0,5 % geheven. De Commissie meende dat hier sprake was van een — door

het gemeenschapsrecht verboden — heffing van gelijke werking als douanerechten. De advocaat-generaal concludeerde in die zin en gaf het Hof in overweging uit te spreken dat de Italiaanse Republiek door heffing dezer belasting in strijd heeft gehandeld met de verplichtingen welke krachtens het Verdrag op haar rusten. De zaak is in staat van wijzen (zaak 8/70).

Voorts werd gepleit in een zaak welke veel overeenkomst vertoont met de zogenaamde « kalkoenestaarten » — zaak waarvan het Hof enkele maanden geleden had kennis te nemen ; in de thans dienende zaak was door het Finanzgericht te Hamburg om een prejudiciële beslissing verzocht.

Zij betrof de invoer uit de Verenigde Staten in de Bondsrepubliek van vlees van de « Rock Cornish Game Hen ». Deze vogel is een kruising tussen een pluimveeras en een ander — in de Verenigde Staten aanvankelijk voor de levering van kemphanen gefokt — ras. De Duitse importeur betoogde dat het ingevoerde produkt als « wild » moest worden ingeklaard, terwijl de Duitse douane besliste dat het onder de tariefpost « slachtspluimvee » viel. De zaak werd aanhankelijk gemaakt bij het Finanzgericht te Hamburg, dat zich tot het Hof van Justitie wendde voor een uitspraak nopens de toepasselijke tariefpost (zaak 28/70).

Het Hof hoorde verder partijen en de Commissie in twee zaken waarin het Bundesfinanzhof om een prejudiciële beslissing had gevraagd.

De eerste van deze zaken vond haar oorsprong in het feit dat de Duitse autoriteiten vanaf een bepaalde datum bij invoer van voor consumptie bereide vermouthe van eerste kwaliteit betaling zijn gaan verlangen van een naar het ethyl-alcoholpercentage berekende heffing. Een dergelijke heffing wordt op Duitse dranken met een bepaald ethyl-alcoholpercentage toegepast (zaak 13/70).

De tweede zaak betrof de vraag welke tariefpost moet worden toegepast bij de invoer van bepaalde bakkerij-emulsies (zaak 14/70).

Op 27 en 28 oktober ontving het Hof van Justitie een zestigtal leden van de hoogste rechtscolleges der Lid-Staten. Deze bijeenkomsten worden twee keer per jaar georganiseerd ; deze keer is gesproken over de volgende onderwerpen : samenwerking tussen de nationale rechter en de gemeenschapsrechter ; de nationale rechter en de handhaving van het gemeenschapsrecht ; de voornaamste wijzen van toepassingen van het gemeenschapsrecht voor de rechter.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent. — Plechtige Openingsvergadering op zaterdag 24 oktober 1970.

In de zittingszaal van het Hof van Assisen hield de Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent op zaterdag 24 oktober 1970 haar plechtige openingsvergadering. Even na 15 uur verklaarde Mr. M. De Sutter, Voorzitter der Conferentie, het 97ste werkingsjaar voor geopend en verwelkomde hij de talrijke vooraanstaanden, die eraan gehouden hadden aanwezig te zijn. Onder hen noteerden wij : de Heer D. Verougstraete, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, de Heer Procureur-Generaal Matthijs, de heer Eerste Voorzitter van het Arbeidshof, de heer Alfons De Vreese, Raadsheer in het Hof van Cassatie, de Heer Frans Van Parijs, Kamervoorzitter van het Hof van Beroep, de Heer Deken van de Nationale Orde van Advocaten en de Heer Vice-Deken derzelfde orde, Mr. J. Van den Heuvel, vertegenwoordiger van het Verbond der Belgische Advocaten, Mr. K. Van Baarle, vertegenwoordiger van de Vlaamse Juristenverenig-

ging, vertegenwoordigers uit Den Haag, Parijs, Londen en Keulen, talrijke afgevaardigden van binnen- en buitenlandse zusterconferenties.

Openingsredenaar was Mr. P. Van Eeckhout, die als onderwerp had gekozen « *Recht in een Averechtse maatschappij* ». Het redenaarstalent van Mr. P. Van Eeckhout, jong advocaat aan de Gentse Balie, is onbetwistbaar: in een klare en zuivere taal, in een directe stijl en met veel overtuiging en geestdrift wist hij zijn gehoor gedurende een vol uur zonder onderbreking te boeien, ook al waren wellicht alle aanwezigen het niet volledig eens met de ietwat pessimistische visie, die van de invloed van het recht op de samenleving werd gegeven.

Na een beeld te hebben geschetst van de hoge idealen, die de mensheid nastreeft en die in plechtige verklaringen worden uitgedrukt, stelt Mr. Van Eeckhout vast hoe het recht die idealen in feite nooit verwezenlijkt heeft. De eerste stelling wordt toegelicht met enkele voorbeelden:

— in het burgerlijk recht: het primeren van patrimoniale en sociaal-structurele belangen bij de ongelukkige behandeling der natuurlijke kinderen en de menselijke drama's, die met echtscheidingsprocedures gepaard gaan;

— in het strafrecht, de ontoereikendheid der jeugdbescherming en de tekorten van het strafrecht en de strafvordering: de door spreker inhumaan genoemde abortuswetgeving en de wet op de voorlopige hechtenis, waardoor de individuele vrijheid niet genoeg wordt gewaarborgd en die alle delinkwenten zonder onderscheid in dezelfde gevangenis sfeer met haar nefaste invloeden doet terecht komen.

Mr. Van Eeckhout ziet de door hem besproken feiten als gevaarlijke juridische symptomen van een zeer gevaarlijke maatschappelijke achtergrond. Het is zijn tweede stelling. In de maatschappij ontwaardt hij sociaal-sterkere minderheidsgroepen en sociaal-zwakkere meerderheidsgroepen en komt aldus tot het begrip « klassejustitie ». De besluitvorming van de rechter zou hierdoor beïnvloed worden, de recrutering van de magistratuur is dus zeer belangrijk en vooral de toestand der parketmagistraten, wier persoonlijke verantwoordelijkheid door hiërarchische oversten niet altijd volledig vrij wordt gelaten, is bijzonder delicaat.

Toch ziet Mr. Van Eeckhout enkele positieve bijdragen tot de vermenschelijking van het recht, zoals de probatiewetgeving, de jeugdbeschermingswet en de recente adoptiewet, welke bijdragen echter niet tot hun volle ontplooiing kunnen komen omwille van de slechte infrastructuur.

In fine werd nog een lans gebroken voor de « overtuigingsdader », wat Mr. Van Eeckhout tot het besluit bracht dat contestatie — ook wat het recht betreft — immer noodzakelijk blijft en dat de Balie een voortdurende taak van protest heeft opdat het recht, in zijn voortdurende evolutie, de mens meer en meer zou verheffen.

De Heer Stafhouder Leboucq feliciteerde de openingsredenaar om zijn humanistische kijk op het Recht en om wat hij noemde « een soms heftige en zelfs ietwat oproerige gedachtengang, die de dingen wil zien zoals ze zijn », doch onderstreepte verder dat elke menselijke onderneming — dus ook het rechtspreken — onvermijdelijk schromelijk tekort schiet en bijgevolg voor aanpassing en verbetering vatbaar blijft.

Na de Plechtige Openingsvergadering begaven alle aanwezigen zich naar de gedenkplaten, die in het Gerechtsgebouw zijn aangebracht ter nagedachtenis aan de tijdens de twee wereldoorlogen overleden confraters, om er enkele ogenblikken in stilte te vertoeven.

Nadien boden Voorzitter en Mevrouw M. De Sutter een receptie aan en omstreeks 8 uur 's avonds was iedereen aan boord van « Benelux I » die van de Widauwkaai te Gent het kanaal naar Terneuzen afvoer tot in Nederland.

Tijdens de vaart had het Banket plaats, met de traditionele tafeltoespraken.

Gent had dit jaar werk gemaakt van de revue, die zeer humoristisch was betiteld: « Bokkesprongen ». Niet minder dan 18 verschillende nummers volgden elkaar vlot en gezwind op: het artistiek talent van een vrouwelijke confrater-zangeres werd bijzonder geapprecieerd, de parodie op de « Met de penningenhoeve » had veel bijval en hetzelfde dient ongetwijfeld gezegd van de « spotliedjes op bestelling »...

Toen de boot terug te Gent had aangelegd, was het reeds middernacht voorbij en begon het « avondfeest » met zachte muziek en dans. Ik weet niet hoelang het geduurd heeft.

J.L.

Voetbalwedstrijd Vlaamse Conferentie Antwerpen - Jonge Balie Amsterdam.

Aanvankelijk was de verplaatsing per vliegtuig voorzien, doch — wegens de mist — heeft het voetbalteam van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen zich per wagen naar Amsterdam verplaatst om er zaterdag 31 oktober te 15.30 uur de ploeg van de Jonge Balie te ontmoeten.

Het regende en het terrein was slijkerig en glibberig, maar: « We hebben gesjot en we hebben gewonnen! ».

De Nederlanders waren groter van gestalte, lichter in gewicht en konden harder lopen. Antwerpen kon niet zo hard lopen, was ouder in leeftijd, zwaarder in gewicht, maar... had techniek en taktiek! Er waren twee speelhelften van 40 minuten: in de eerste helft was Nederland de eerste 15 min. behoorlijk aan de leiding en maakte een eerste doelpunt, doch Antwerpen verloor de moed niet en maakte gelijk nog vóór de rust werd gefloten; de tweede speelhelft zag Antwerpen ononderbroken de bovenhand halen, nog aangemoedigd door het feit dat een Nederlandse back per ongeluk in eigen doel scoorde, zodat de stand 2-1 werd voor Antwerpen, totdat de geestdrift ten top sloeg toen, op corner, een prachtig derde doelpunt voor Antwerpen werd geboekt!

De Nederlandse scheidsrechter, een oud-gediende van de K.N.V.B., moest in alle openhartigheid toegeven dat Antwerpen werkelijk superieur was!

Ziehier dus de inter-landen rangschikking:

Vlaamse Conferentie Antwerpen	1	1	0	3	1	2
Jonge Balie Amsterdam	1	0	1	1	3	0

De Jonge Balie bood nadien Heinekens-pils, Bokma en hartige hapjes aan in het clubhuis en 's avonds een rijsttafel in het restaurant Bali aan de Leidsestraat.

We hebben het van hippies krioelende Amsterdam, overgelukkig door de behaalde zege, op een deftig uur verlaten...

J.L.

MEDEDELINGEN

Nationaal Verbond van de Magistraten van Eerste Aanleg.

Op 24 oktober 1970, in de voormiddag, werden in het gerechtsgebouw te Brussel door het Verbond twee studiezittingen gewijd aan

— « De voorlopige hechtenis », met inleidend verslag door dhr. H. Albers, onderzoeksrechter te Brussel.

— « De nieuwe procedure inzake de onbekwaamverklaring » met inleidend verslag door dhr. A. Dupont, rechter te Charleroi.

Na het middagmaal handelde dhr. R. Legros, Raadsheer in het Hof van Cassatie en Voorzitter van de Nationale Commissie voor de Magistratuur, over de samenwerking tussen het Verbond en de Nationale Commissie.

Namens de magistraten van de rechtbanken van koop-handel sprak daarop dhr. Bonbled over de mogelijke fusie tussen het voormalig Verbond van de Referendarissen met dat van de magistraten van eerste aanleg.

In het gerechtsgebouw te Brussel werd 's namiddags de algemene ledenvergadering van het Verbond gehouden.

In het nieuwe bestuur werden verkozen:

Voorzitter: J. Guffens (Antwerpen); Ondervoorzitters: A. Van Mosuencq (Hoei); A. Kebers (Brussel); J. Zenner (Dendermonde); Penningmeester: A. Delière (Charleroi); Sekretaris: J. Durant (Brussel); Adjunkt-sekretarissen: M. Casier (Kortrijk) en J. Kennes (Namen).

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen. - jg. 1970.
Nr. 10.

H. du Faux. B.T.W. en notariële praktijk. — Rechtspraak. — Wetgeving. — Bibliographie.

Jura Falconis. - jg. 1970.
Nr. 1

J. Grauls, Het wetsvoorstel Glinne, bespreking en beoordeling. — L. Lamine, Recente voorstellen tot hervorming van het Belgisch echtscheidingsrecht. — A. B. Dericks, Gronden tot echtscheiding naar Nederlands recht. — I. Roevens, Echtscheidingsgronden naar Engels recht.

Tijdschrift van de Vrederechters. - jg. 1970.
Nr. 10.

Ontvangen werken. — Kronijk van de vredegerechten. — Rechtspraak: beknopte inhoud.

Tijdschrift voor Sociaal Recht. - jg. 1970.
Nr. 5.

Van de Put R., Arbeidsovereenkomst. Principes getrokken uit acht commentaren op de wet van 21-11-1969 (samenvatting). — Korte inhouden.

Nederlands Juristenblad. - jg. 1970.

Mr. M.V. Polak, Het Amerikaans Hooggerechtshof en de Rassendiscriminatie. — Mr. E. Ch. Lisser, De positie van het onwettige kind in het Duits recht herzien. — Opmerkingen en mededelingen. — Prof. Mr. A.J.M. Kunst, Rechtshistorie en echtscheiding bij onderlinge toestemming in België. — Mr. W. Bogaard, Verslag van de Conferentie van de International Law Association. — Prof. Mr. Ch. J. Enschedé, Straftoemeting, hoe het verder ging. — Mr. M.H. van Hoogstraten, Publikatie van internationale regelingen. — Mr. H.J. Marius Gerlings, Hoger Beroep waar en door welk O.M.?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie.
- jg. 1970.
Nr. 5103.

Mr. A.A.L. Minkenhof, Het ontwerp echtscheidingswet. — Prof. Mr. A. van Oven, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Vennootschaprecht (II, slot). — Tijdschriften. — Berichten en Mededelingen. — Broederschap der Candidaat-Notarissen. — Benoemingen, overlijden, enz.

Nr. 5104.

Prof. Mr. Jb. Zeijlemaker Jnz., De aandeelhouders. Enkele opmerkingen betreffende de wetsontwerpen 10751 (Structuur van de naamloze vennootschap) en 10689 (Be-sloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid). — Prof. Mr. A. Pitlo, Het nieuwe huwelijksvermogenrecht. — Berichten en Mededelingen (bevattende o.a. de artikelen van het Ontwerp van Wet Aanpassing van de Nederlandse wetgeving van de eerste richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 maart 1968 inzake het vennootschaprecht). — Broederschap der Candidaat-Notarissen. — Benoemingen, overlijden, enz.

Bestuurswetenschappen. - jg. 1970.
Nr. 5.

Drs. D.F. van 't Riet en drs. H. van Rulder, De beoordeling van een juridische procedure in de relatie gewest-gemeente. — Mr. G.F. Pieters, Schadevergoeding bij rechtmatige overheidsdaad: een zware taak voor de wetgever. — Buitenlandse kroniek. — Boekbespreking.

Journal des Tribunaux. - jg. 1970.
Nr. 4717.

Conférence du Jeune Barreau de Bruxelles. — Discours de Me Nicole Masuet: Les raisons du cœur. — Réponse de Me Claude Van Ham. — Jurisprudence. — Chronique Judiciaire.

Revue de Droit Familial. - jg. 1970.
Nr. 3.

Jurisprudence.

Revue de Droit Intellectuel. - jg. 1970.
Nrs. 1 - 2 - 3.

M. Gotzen, Nullités d'ordre public et marques allemandes sous séquestre en droit Benelux des marques de produits. — Législation belge. — Jurisprudence néerlandaise. — Divers. — Bibliographie.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD